

অসমৰ
সূৰ্য্যবিপ্ৰৰ চমু ইতিহাস

(A SHORT HISTORY OF SURYA
BIPRAS OF ASSAM.)

শ্ৰীৰমেশ চন্দ্ৰ চাংকাকতী, বি, এল
ডিব্ৰুগড়

ASAMAR SURYA BIPRAR CHAMU ITIHA
(A Short History of Surya Bipras of Assam)
An outline history of the Surya Bipras or Dai
vajna Brahmins of Assam by Shri Romesh Chan
dra Changkakati B L, Advocate Dibrugarh (Assam)

প্রাণিক

শ্রীবাসব চন্দ্র শৰ্ম্মা বি, এ, (অনাৰ্চ)

পোঃ আঃ ছিপাঝাৰ।

দৰং (অসম)

প্রথম তাড়বণ, জুন ১৯৭২

অবহিণাঃ— ২.০০ টকা (কেচাবন্ধা)

৩.০০ টকা (পকাবন্ধা)

মুদ্রক :—

ববীন্দ্র ছপাশাল

মালীগাওঁ, গুৱাহাটী-১১

অৰ্পণা

অসমৰ সূৰ্য্যবিপ্ৰ বা দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ শাখাৰ প্ৰদীপ
স্বৰূপ, মহান সৰ্বভাৰতীয় নেতা কৰ্ম্মবীৰ নবীন চন্দ্ৰ
বৰদলৈ আৰু অসমৰ ভূত-পূৰ্ব্ব প্ৰথম মুখ্য মন্ত্ৰী লোক-
প্ৰিয় গোপীনাথ বৰদলৈৰ পবিত্ৰ স্মৃতিত .....

গ্ৰন্থকাৰ :—

সূচী-পত্ৰ

১। Prologue (ইংৰাজী ভাষাত)	পৃষ্ঠা
বান গোবিন্দ পৰমপন্থী :—	(i)
২। Foreword :—	(v)
৩। ভূমিকা :— Prologue ৰ অসমীয়া অনুবাদ	(ক)
৪। আগকথা :—	(ঘ)
৫। গ্রন্থকাৰৰ পৰিচয় :—	(ছ)
৬। প্ৰস্তাৱনা :—	১
৭। সূৰ্য্য পৰম দেৱতা	৪
৮। ব্ৰাহ্মণৰ গায়ত্ৰী	৬
৯। পাঁচ প্ৰকাৰ উপাসনা	৭
১০। সৌৰীয় ব্ৰাহ্মণ	৭
১১। বেদাঙ্গ জ্যোতিষ	৮
১২। জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানৰ প্ৰগতি	৯
১৩। জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানত অঙ্ক	১০
১৫। জ্যোতিষ আৰু জ্যোতিষী আদৰ্শীয়	১২
১৬। দেশে দেশে সূৰ্য্যবিপ্ৰ	১৬
১৭। দৈৱজ্ঞ দ্বাৰকা পুৰে	১৬
১৮। ভাগৱতত দৈৱজ্ঞ	১৭
১৯। অসমত সূৰ্য্যবিপ্ৰ	১৮
২০। সূৰ্য্যবিপ্ৰ সমকৰ অৱদান	২০
২১। সূৰ্য্যবিপ্ৰৰ দ্বাৰা সত্ৰ স্থাপন	২৫
২২। কৃতজ্ঞ বজা প্ৰজা	২৬
২৩। পণ্ডিতৰ মতিভ্ৰম ৰহস্য পূৰ্ণ	২৮
২৪। উপসংহাৰ	৩৩
২৫। গ্রন্থপঞ্জী	৩৭
২৬। পৰিশিষ্ট	
(ক) ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ ৰচনাৱলী	৪১
(খ) পদ্মশ্ৰী নলিনী বালা দেৱীৰ ৰচনাৱলী	৪৪
(গ) অসম সাহিত্য সভাৰ ভুল স্বীকাৰ	৪৬
(ঘ) ডঃ প্ৰতাপ চৌধুৰীৰ ভুল স্বীকাৰ	৪৮

PROLOGUE

By-Swami Bango Vinda Parampanthi

—o0o—OM—o0o—

I have read with interest and appreciation Sri Ramesh Chandra Changkakoty's dissertation on the Surya Bipra or Daivajna Brahmin,—its origin and development. Knowing the author as I do from my boyhood, I can say he has done his job with meticulous care and marshalled all the facts and figures which are available to him and at his disposal. He has not spared pains in locating appropriate quotations from various scriptural lore in support of his contentions. Sri Changkakoty as his bio-data suggest, has varied interest, although his first love is with journalism and literary pursuit, notwithstanding the fact that he has been a busy lawyer by profession. The present thesis bears the stamp of his matured scholarship and abiding interest in the subject, he deals with. It is not for me

(II)

to judge the merit and demerit of the thesis, it is better to be left to the discerning and intelligent readers. The subject that has been dealt with, is complicated one in a sense that caste conscious as we are, we want to give certain interpretation basing on local traditions on secondhand source to the superiority of respective class or caste, we belong to. As a result, misunderstanding grows with a sense of superiority, which is a very unhealthy sign of our social pattern and life. Originally, there are four caste-chaturvarna not even a fifth one. And on that conception of chaturvarna, the whole Hindu social system stands. A Brahmin is a Brahmin who fulfils the Gita definition when it says :—

‘Duties for the Brahmin :
control of the mind and senses, patience,
honesty, knowledge,
and belief in an after-life—XVIII, 42

To me, if one can fulfil this definition, he is a Brahmin. And moreover one who knows the Gayatri with its meaning is a Brahmin too. So we may honestly ask why we make so much fuss about the superiority of certain class of Brahmin and try to denigrate the other? Does

(III)

this act glorify any sect of Brahmin or anybody else? Even Manu, so far my study goes, has never tried to sub-divide any caste in different groups not to speak of Brahmin. He set forth general rules for all the four classes-varna and asked them to follow. All the groupings and sub-divisions are later inventions. The present controversy is our creation—and shows our lack of appreciation of the scriptural injunction. What we need to-day, is to go to the original source and find out its true implication and meaning. Sri Chankakoty has done well in unearthing some of the original sources and tries to present them as it is without twisting them and putting his interpretation. So one can form his own judgement from among the quoted texts. He has been able to dismiss some of the local beliefs in a convincing way with the support of the scriptural authority. In order to integrate the Indian Society, Swami Vivekananda hinted long ago that Brahmins of all provinces and belonging to any sub-caste notwithstanding, should marry among themselves. The same is to be applied to other varnas too. We may not go so far as yet, but it is high time, we give up the sense of superiority and try to integrate

(IV)

ourselves in one complete whole. So I hope, Sri Changkakoty's learned thesis would throw some new light on the subject and help the reader to think anew and afresh, evaluating the whole conception of Varnashram dharma in better perspective and in new light. I congratulate the author for his labour in collecting and collating all the facts and present them in readable and lucid style. It is to be hoped also that some enterprising young scholar would deal with the subject and the like in more elaborate way paving the way to understanding and social harmony.

VIRAJ,

Dibrugarh (Assam)

May 3, 1972

Swami Bangovinda

Parampanthi

Foreword

To A Short History of Surya-Bipras of Assam

Diligent study and vigorous research of the history and culture of our country are most essential so that our people may be appraised of truths and revelations in proper perspective. This will help in dismissing illogical, incredible, irrelevant and insensible statements or allegations. Surmises and guess work are always misleading. Research scholars should always be above pride, prejudice and bias and be fair and honest. Hasty conclusions and statements are likely to wound the feelings of some sections of people, while on the other hand, our duty is to foster unity, peace and national integrity in the larger interest of our society.

This small book is a humble attempt of the author to present facts and statements based on various reputed and acknowledged books and authorities on Indian history, culture and religion without bias and prejudice. It is intended to

(VI)

remove certain wrong notions and misrepresentation of truths regarding the origin of Surya Bipras published in a couple of hastily written books and arriving at conclusions which are neither logical nor credible and have wounded feelings of some sections of our Society and created bias of some other sections. Malicious and unwarranted remarks and observations against Surya Bipras or Daivajna Brahmins of Assam are detrimental to our peace and unity and it is likely to weaken our Punyabhumi Bharatvarsa noted for its glory, tradition, culture and history since pre-Vedic age.

I had the pleasure of study of some important books on being collected by enthusiastic young Professor Sarat Chandra Sarma of Mangaldoi College in Darrang district of Assam recently. So, I thought it is my duty to write and publish this little book despite my preoccupation late in my life's flight, weary and worn, after about seven decades of life's span, being borne down and down to that state, where asleep, I desire no desires and no dreams, but peace of the soul.

I hope this publication will provide a guide to readers and scholars in the study of a particular subject of the history and culture of Assam.

The worship of the Sun since pre-Vedic period

(VII)

continues in India. Swami Sharvananda in his book "Cultural Heritage of India" stated that Sun-God of the primitive age was transformed and sublimated.

Solar worship is very popular in this sub-continent. The Sun is also worshipped as Vishnu. Satpatha Brahman identifies Sun-God with Brahma, the supreme Godhead. It ascribes also the origin of Sam Veda to Sun-God. On the other hand, in the Sukla Yajur Veda or Vajāsane Samhita, Rudra has been identified with Sun-God. Both the commentators Uvata and Mahidhara opined that "here Rudra is eulogised in the form of the Sun".

"Adityarpenatra Rudrah Stuyate"

Surya-Bipras also called Daivajnas as they have been expert in astronomy and astrology, continuing the practice of worship of the heavenly bodies. They held those heavenly bodies as the origin of creation, birth, death, destruction and calamities.

Surya-Bipras made remarkable contributions to science including Astronomy and Astrology. These Brahmins were held in high esteem by the famous Satras or monasteries of Assam and by the Ahom rulers who had presented them

with gold sacred threads or navaguns in recognition of their merits.

In Manusamhita there is mention of Deva-karma-Karok and Pitri Karmakarok Brahmins. In Ramayan there is mention of Daivik and Paiktrik Brahmins. So, Surya Bipras are also known as Daivik Brahmins in Assam.

In Assam Brahmins are called Surya-Bipras or Daivjnas or Ganoks and Chandra-Bipras. Jyotishi Brahmins are called Daivajna Brahmins in Gujrat.

Garga Rishi, a Daivjna performed Sri Krishna's birth ritual. Sidhiram Bardaloi, also known as Sonadhar alias Santara Garge, who was a scion of the Braja-Khari family of Surya-Bipras prepared Sri Sri Sankardeva's horoscope or janmapatrika. Byasakalai Daivajna was the first Brahmin in Assam to recognise Sri Sri Sankardev and Neo-Vaishnavite movement as pure form of Vaishnavism based on Hindu scriptures.

In the Assamese lexicons, Hem-Kosa and Chandra Kanta Abhidhan, Daivjnas or Surya-Bipras are mentioned and not Chandra-Bipras. Both these two branches of Brahmins are in Assam.

The first priest of Kamakhya temple in Gauhati was a Daivjna or Surya-Bipra while all the

priests of Navagraha temple of Gauhati have all along been Daivjna Brahmins. Thousands of pilgrims visit these temples from all over India. Navagrahas (nine planets) are worshipped here as the 'Graha Rupi Janardan.'

Harihar Ata, a Surya-Bipra started the five famous Satras or monasteries in Assam while another Surya-Bipra Kavi (poet) Ramswaraswati was the first to translate Mahavarata into Assamese and rendered Geeta-Govinda from Sanskrit into Assamese poetry.

The History of Dharma-Sastras II, page 76 states—Brihaspati, quoted in Smriti Chandrika refers to Gonok and Lekhaka as two persons who were connected with the work of a Judge and adds that they were twice-born Brahmins.

Kalika Purana's authorship has been ascribed to Surya-Bipra and it has reference to Astrology and Astronomy. Gayatri mantra of the Brahmins is a hymn to the Sun-God and called Vedamata, mother of Vedas (knowledge). It is a hymn of Rig Veda, written between 1,500 and 1,200 years before the birth of Christ. (B.C.) Other Sastras of the Hindus are Sruti or inspired revelations and later Smriti or traditional learning. Gayatri must be chanted by every Brahmin at

dawn, midday and sun-down. It is a hymn of prayer for knowledge, wisdom and enlightenment. It is addressed to the Sun-God and called Savitri (consort of Brahma) and hence Gayatri also becomes Swaraswati.

According to Kamauli grant of Vaidyadeva, the Daivajna or astrologer had a place of honour in Assamese society.

Surya-Bipras originally migrated over six centuries ago, from Kanya-kubja in Uttar Pradesh into Assam during pre-Sankari era. Poet Ananta Kandali, a Surya-Bipra, was claimed by eminent Assamese writer Lakshminath Bezbarua as his ancestor. A branch of Ananta Kandali's descendant still lives at Dahi Mauza in Mangaldai Sub division.

Mass people know very little about Surya-Bipra or Daivajna Brahmins, who form the cream of society, and made considerable contributions to art, science, culture, history, literature and society, by dint of their learning, scholarship, experience and dexterity. Mention may be made of the following Surya-Bipras :—

Madhab Kandali, translator of the Ramayana, Poet Ananta Kandali, Poet Kabiraj Mishra, Haribar Ata [Poet and who established five satras]

Poet Haribar Acharya, Bangshi Gopal Guru, Ramswaraswati (translator of the Mahabharata and Gitagobinda), Poet Pitambar Dwija, Achutananda Sagar Khari (Astrologer of the great war of Saraighat) Baladev Surya Khari Daivajna (Writer of Darrang Rajbangshawali and court Scholar) Poet Kalapchandra, Poet Kanthabhusan, Poet Bidya Panchanan, Poet Narayan Deva, Poet Sri Kanta Suryabipra, Poet Govind Misra (translator of the Bhagabatgita), Poet Chandrachur Aditya, Poet Ananta Acharya, Poet Damodar Dwija, Poet Subhanath Dwija, Bisweswar Baidyadhip (Historian), Harkanta Barua Sadaramin (Historian) Karmaveer Nabin Chandra Bardaloi, well-known political leader, writer and lawyer, Gopinath Bardaloi, first Chief Minister of Assam when India attained independence, Rajani Kanta Bardoloi, famous novelist, Padmasree (Poetess) Nalini Bala Devi, Maheswar Barua, first Editor of weekly Assamiya, and educationist, Radhanath Changkakoti, (Editor and founder of the Times of Assam newspaper), Hem Barua, former M.P., educationist and at present Editor of the Assam Express, a daily newspaper, Sarveswar Bardoloi, a veteran Trade Union Leader and former M.L.A., Harkanta Majumdar Barua

(XII)

Sadaramin, author of Ashom Buranji (history of Assam), Kirtinath Sarma Bardoloi, Journalist, his son Muktinath Sarma Bardoloi, educationist and writer, Malbhog Barua, Prasanna Kumar Barua, tea industrialists, Govinda Chandra Sarma and his brother Janjneswar Sarma, educationists, Pabonath Sarma, educationist, Dr. Jagannath Barua, Roma Bezbarua, Novelist, Srimati Nirmal Prava Bardoloi, educationist and poetess, Smt. Anu Barua, writer ; Pandit Jadab Chandra Bardalai, astrologer ; Girish Chandra Sarma Jyotish Tirth Samudrik Ratna ; Dr. Atul Chandra Sarma Ph.D, U. N. O.'s Associated Scientist ; Dr. Pramod Lal Barua. Ph.D., one of the sixty topmost Scientists of the world ; Dr. Purna Sarma Ph.D., Dr. Akhil Sarma Ph.D, Dr. Sadananda Bezbarua Ph.D, Tarak Sarma Famous teacher, deputed to Fizi by the Govt. of India, Dwipendra Nath Sarma, Fellow, Astronomical Society of London, Biren Changkakati I.A.S., Jogananda Changkakati I.S.A, Golokeswar Barua I.A.S, Arun Ch. Chankakati I.S.A, Nishi Changkakati I.P.S, Bishnupran Changkakati, (Retired chief Engineer, Assam PWD) Prof. Hemanta Sarma (writer), Princhipal Ramani Sarma (writer) etc.

Of the eminent men of history, of robust

(XIII)

patriotism sacrifice, of sterling qualities of head and heart, of high degree of character, the names of Karmaveer Nabin Chandra Bardaloi and Lokapriya Gopinath Bardaloi of Assam stand out with brilliant glory and the future generation will not forget. They were high priests of Indian nationalism. They proved themselves chaste congress leaders, heart and soul, with indomitable zeal for country's cause, they fought hard to the last. But for their unstinted efforts and relentless campaign, Assam would not have been a separate State, but a part of Bengal at present.

The Karmaveer with Prasanna Kumar Barua, tea industrialist pleaded hard in England "in 1919, before the Lord selbourne committee of the House of Lords, the case of Assam for inclusion in the proposed Reforms Scheme of the British Government as a Governor's province and their efforts were crowned with success."

In 1947 when Jinnah got Bengal partitioned into East Pakistan and West Bengal, Lokapriya Gopinath Bardaloi strained very hard and to his utter grief, found the Congress leaders let go Assam into the womb of East Pakistan. Bardaloi declared that he was not bound to obey the unsympathetic central leaders, rather it would

go away from India as it was a Separate Sovereign State in the past. He approached Mahatma Gandhi to exert his good offices to save Assam. The Father of the Nation, was convinced by the arguments of Lokapriya. Our political leaders had to obey the Mahatma, who prevailed upon them and to see that Assam must remain a separate state.

This splendid achievement of this first Chief Minister of Assam whose statesmanship saved Assam from being amalgamated with East Pakistan is a landmark in the history of India.

These and several others, belonging to Suraya-Bipra or Daivjna Brahmins of Assam, are well known for their rich contributions for well-being of society and country in various fields.

Two Assamese writers made wrong reference of Gonok of Brihaddharma Purana in their books absurdly and illogically and not at all credible. It is not a Purana, acknowledged on all hands, because it is not one of those well-known 18 acknowledged Puranas beginning with 10,000 slokas in the first Brahmapurana and ended with the 18th. Purana Brahmanda Purana having 12,000 Slokas. Really the Smrities and not the puranas are the authority of the Hindu

Social Structures. Later however, Dr. Birinchi Kumar Barua of Gauhati University admitting his blunder committed in his earlier book on Cultural History of Assam, corrected his lacuna in his subsequently written book "Ashomor Loka-Sanskriti". Dr. P. C. Chaudhury, who had also published his thesis on Cultural history of Assam. earlier. acknowledged his mistake about Surya-Bipra or Ganok later, according to my infarmation.

Research scholar Dr. Surya Kumar Bhuyan stated that people of Europe did not know much about Astronomy of India prior to 1691. Giovanne Dominico Cassini, was the first in Europe to write about some farmulae of Indian Astronomy and which were taken from Assam by French scholar M. de Laubirie.

According to A. B. Kaith, in the Eight and Ninth centuries, Indian Mathematics and Astronomy were propagated in the Arab countries. Khalifas of Bagdad invited Indian scholars and scientists in about 771 A. D. Chinese ware also influenced by the Indian Astronomy. There was ample research in Astronomy in our Country till 12th. century and observatories were constructed in Kashmir, Kanyakumari, and at Chitrachal hill knon as Navagraha in Gauhati (Assam), It is

stated that before Rama went to fight against Ravana to rescue Sita, he had worshiped in the Navagraha temple at Kanyakumari (southern tip of India) to propitiate the deities or nine heavenly bodies.

I hope enthusiastic research scholars will come up and carry on extensive research on the cultural history based on Hindu Sastras for the enlightenment and guidance of our future generation without confining themselves on a few modern books of second hand informations.

In conclusion, I must acknowledge with gratitude all the help, guidance and inspiration so kindly given to me to write this small book by a host of my friends and scholars, who gave me useful materials and books, particularly, Prof. Sarat Chandra Sarma, Shri Golokeswar Barua, I A.S., Dr. Jagannath Barua, Dr. Satyendra Nath Barua, Shri Bhabesh Chandra Changkakati, Shri Bashab Chandra Sarma, Shri Pradeep Kumar Barua (Kanu) Prof. Nandita Sarma (Gauhati University), Shri Ganesh Sarma and lastly, but not the least, Swami Bangovinda Parampanthi, who, having read this book, wrote a Prologue to it. My thanks are due to the publisher and the printer as well.

Romesh Chandra
Changkakoti,

Cantonment Ward.
Palton Bazar Rd.-North.
DIBRUGARH (ASSAM),
May 4, 1972.

ভূমিকা

লিখক :—বাণগোবিন্দ পৰমপন্থী

ও

শ্রীৰমেশ চন্দ্ৰ চাংকাকতীয়ে বচনা কৰা দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণৰ অভ্যুদয় আৰু ক্ৰম বিকাশৰ সন্দৰ্ভত বচনা কৰা তত্ত্বমূলক আলোচনাটি মই আগ্ৰহ আৰু মনোযোগ সহকাৰে পঢ়িলো। বাল্যকালৰ পৰাই তেখেত মোৰ পৰিচিত। অতি যত্ন সহকাৰে বচনা কৰা, এই বচনাত, গ্ৰন্থকাৰে সকলোবোৰ তথ্য নানা শাস্ত্ৰ আৰু ন-পুৰণি পুথিৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰি যথায়থ ভাবে প্ৰয়োগ কৰিছে। কৰ্মময় জীৱনৰ কাৰ্য্য তালিকাৰ পৰা জানো যে, তেখেত যদিও এজন বাস্তৱ অধিবক্তা আৰু বিভিন্ন বিষয়ত ৰাপ থকা লোক, তথাপি তেখেতৰ প্ৰথম অনুৰাগ সাংবাদিকতা আৰু সাহিত্য চৰ্চ্চাহে। এই তত্ত্বমূলক বচনাই গ্ৰন্থকাৰৰ পৈণত পাণ্ডিত্যৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰিছে আৰু আলোচ্য বিষয় বস্তুৰ ওপৰত থকা বিশেষ মনোযোগৰ কথা ইয়াত প্ৰতীয়মান হৈছে। বচনাৰ বিষয় বস্তুৰ গুণাগুণ সম্পৰ্কে মন্তব্য নকৰি সূক্ষ্মদৰ্শী বিজ্ঞ সমাজৰ বিচাৰৰ কাৰণে ধোৱাহে উচিত বিবেচনা কৰিলো। ইয়াত আলোচ্য বিষয়টো বৰ জটিল,—এই অৰ্থত যে যিহেতু সাধাৰণতে আমি আমাৰ নিজ বৰ্ণ বা সম্প্ৰদায় সম্বন্ধে ইমান বেচি সজাগ যে আনকি মূল্যহীন আঞ্চলিক তথ্যৰ ব্যাখ্যা কৰিও, নিজ সম্প্ৰদায়ৰ শ্ৰেষ্ঠতা প্ৰতিপন্ন কৰিবলৈ যাওঁ। এনে উচ্চাভিলা ভাবে ভুল বুজাবুজিৰ

সৃষ্টি কৰে। যিটো সামাজিক আদৰ্শ আৰু জীৱন প্ৰবাহৰ পৰিপন্থী। আদিতে চাৰি বৰ্ণ বিশিষ্ট ভাৰতত পঞ্চম বৰ্ণৰে কোনো অস্তিত্ব নাছিল। সেই চতুৰ্বৰ্ণৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই হিন্দু সকলৰ সামাজিক গাঁঠনি প্ৰতিষ্ঠিত হৈছিল। গীতাৰ ১৮ শ অধ্যায়ৰ ৪২শ শ্লোকত বৰ্ণিত হৈছে যে যিয়ে, চিত্ত আৰু ইন্দ্ৰিয় সমূহ সংযম কৰিব পাৰে, ধৈৰ্য্যশীল, সাধু, জ্ঞানী আৰু পৰজন্মত বিশ্বাসী, তেৱেই ব্ৰাহ্মণ। মই ভাবো যিয়ে এই ব্ৰাহ্মণত্বৰ সংজ্ঞা বাস্তৱায়িত কৰিব পাৰে তেৱেই ব্ৰাহ্মণ। তাৰোপৰি যাব অৰ্থসহ গায়ত্ৰীৰ জ্ঞান আছে, তেৱো ব্ৰাহ্মণ। যদি সেয়ে হয়, আমাৰ মনত অকপট ভাবে প্ৰশ্ন জাগে যে একশ্ৰেণী ব্ৰাহ্মণক ওপৰ আৰু এক শ্ৰেণীক তল কৰাতো নিবৰ্থক বাদান্তবাদ নহয় নে? এনে কাৰ্য্যই দৰাচলতে কোনো এক বিশেষ শ্ৰেণী ব্ৰাহ্মণক অথবা আন কাৰোবাক মহীয়ান কৰিব পাৰে নে? মই এতিয়ালৈকে যিখিনি অধ্যয়ন কৰিছো, কতো মনুৱে ব্ৰাহ্মণ সকলৰ কথাটো বাদেই কোনো বৰ্ণৰেই পুনৰ বিভাজন কৰা কথাৰ উল্লেখ পোৱা নাই। সকলো দ'ল আৰু বিভাজন পিচৰ যুগৰহে উদ্ভাৱন। বৰ্ত্তমানৰ যি বিবাদ সেইটো আমাৰ নিজা সৃষ্টি, যিয়ে আমাৰ শাস্ত্ৰীয় অনুশাসনৰ জ্ঞানৰ অজ্ঞতাৰে সূচায়। বৰ্ত্তমান পৰিস্থিতিত আমি মূল শাস্ত্ৰ সমূহ অধ্যয়ন কৰি তাৰ প্ৰকৃত ভাৱাৰ্থ অনুধাৱন কৰা কৰ্ত্তব্য। শ্ৰীচাংকাকতীয়ে ইয়াত কিছুমান মূল তথ্যৰ অৱতাৰণা কৰি নিজস্ব ব্যাখ্যা নিদিয়াকৈ যেনেকৈ পাইছে তেনেকৈয়ে উপস্থাপন কৰি সংকাম কৰিছে। উদ্ধৃত মূল পাঠৰ পৰা পাঠকে নিজা সিদ্ধান্তত উপনিত হ'ব পাৰিব। তেখেতে কিছুমান ভ্ৰান্তিমূলক অন্ধবিশ্বাস, অকণো সন্দেহৰ ছাঁ নবথাকৈ শাস্ত্ৰীয় সমৰ্থনেৰে খণ্ডন কৰিছে।

ভাৰতীয় সমাজৰ একা সাধন কৰাৰ মহান উদ্দেশ্য লৈ স্বামী

বিবেকানন্দই বহুত দিনৰ আগেয়েই বিভিন্ন প্ৰদেশ আৰু সকলো শ্ৰেণী ব্ৰাহ্মণ সকলৰ মাজত বৈবাহিক সম্বন্ধ স্থাপন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। আন্তঃ বৰ্ণৰ মাজতো এনে হোৱা উচিত। আমি এই দিশত অগ্ৰগতি লাভ কৰিব পৰা নাই, কিন্তু জোৰ পুৰি হাত পাইছেহি, আমি উচ্চাভিলাষে ভাৱৰ অহমিকা বিসৰ্জন দি একাৰ ভেটিত এটি বিশাল জাতি গঢ়ি তোলাৰ সময় আহিছে। সেয়ে মই আশাকৰো শ্ৰীচাংকাকতী ডাঙৰীয়াৰ এই পাণ্ডিত্য পূৰ্ণ আলোচনাই উক্ত বিষয়ত আলোকপাত কৰিব আৰু পাঠকক নতুন দৃষ্টিভঙ্গীৰ চিন্তা কৰিবলৈ আৰু প্ৰকৃত অৰ্থত বৰ্ণাশ্ৰম ধৰ্ম্ম তত্ত্বৰ মূল্যাঙ্কন কৰাত সহায় কৰিব। ইয়াৰ বাবে প্ৰয়োজন হোৱা সকলো তথ্য পাতি সংগ্ৰহ আৰু সংকলন কৰি সুন্দৰ ভাবে পাঠৰ উপযোগী কৰিবলৈ প্ৰস্তুত কৰা পৰিশ্ৰমৰ বাবে মই প্ৰস্তুতকাৰক অভিনন্দন জনাইছো। উদ্যোগী যুৱক পণ্ডিতে ভৱিষ্যতলৈ এই মৰ্ম্মে বিস্তৃত গৱেষণা কৰিব বুলি আশা ৰাখিলো, যাতে তাৰ দ্বাৰা সামাজিক সম্প্ৰীতি আৰু শুভেচ্ছাৰ পথ মুকলি হয়।

‘বিবাজ’

ডিব্ৰুগড় (অসম)

স্বামী বাণগোবিন্দ পৰমপন্থী

৩ মে, ১৯৭২ চন

(স্বামীজীৰ ইংৰাজীত লিখা ভূমিকাৰ অসমীয়া ৰূপান্তৰ)

আগকথা

প্রাচীন ভাৰতীয় সমাজ আৰু সংস্কৃতিৰ অভ্যুদয় আৰু ক্ৰম-বিকাশৰ পটভূমিত সৌৰীয় ব্ৰাহ্মণ শাখাৰ সৰ্বভাৰতীয় তথা বিশেষকৈ অসমত তেওঁলোকৰ অৱস্থিতি আৰু সমাজলৈ তেওঁলোকে আগবঢ়োৱা অৱদান সম্পৰ্কে অতি চমুকৈ প্ৰাচীন শাস্ত্ৰ আৰু আধুনিক প্ৰামাণ্য গ্ৰন্থ আদি বিচাৰ কৰি ইয়াত লিপিবদ্ধ কৰা হৈছে। ভাৰতীয় সমাজ আৰু সংস্কৃতিৰ বিষয়ে লিখাটো বৰ দুৰূহ কাম, কিয়নো এই সমাজ কেবা হাজাৰ বছৰ প্ৰাচীন আৰু এখন মহাদেশত বিস্তীৰ্ণ।

অসমস্থ সৌৰীয় ব্ৰাহ্মণ শাখাটোক 'সূৰ্য্যবিপ্ৰ' বা দৈৱৰ বিষয়ে জ্ঞান থকা বাবে দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ অথবা প্ৰাচীন হিন্দু বিজ্ঞান গণিত আৰু ফলিত জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ (Astronomy and astrology) চৰ্চ্চা কৰোঁতে অঙ্কৰ গণনা কৰা বাবে গণকো বোলে। এই ব্ৰাহ্মণ শ্ৰেণীয়ে সমগ্ৰ ভাৰততে বসবাস কৰে। কাণ্যকুজ আদিৰ পৰা তেওঁলোকে অসমলৈ আহে আৰু ১৪শ শতিকা মানৰ পৰা এই ৰাজ্যৰ বজা আৰু প্ৰজাৰ পৃষ্ঠপোষকতাত বিস্তৃত ভাৱে বসতি কৰে। অসমৰ বাদে আন প্ৰতি ৰাজ্যতে চাৰি বা ততো-ধিক ব্ৰাহ্মণ শ্ৰেণীয়ে বাস কৰে, কিন্তু অসমত দুই শ্ৰেণী ব্ৰাহ্মণ ক্ৰমে সূৰ্য্য আৰু চন্দ্ৰবিপ্ৰ শাখাই প্ৰীতিৰে বাস কৰি আহিছে। সংখ্যাত অতি তাকবীয়া হলেও কি ৰাজনীতি, কি সাহিত্য,

কি সমাজসংস্কাৰ সকলোতে তেওঁলোকে আগবঢ়োৱা অৱদান অসমীয়া সমাজে অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰে।

প্ৰকৃত তথ্য অনুধাৱন নকৰিয়েই হওঁক বা আক্ৰোশমূলক মনোবৃত্তি লৈয়েই হওঁক ইতি পূৰ্বে অসমৰ সংস্কৃতিৰ বুৰঞ্জী লিখক দুই চাৰি জনে অতি প্ৰাচীন সৰ্বভাৰতীয় এই ব্ৰাহ্মণ শাখাটোৰ মূল সম্পৰ্কে অবাঞ্ছনীয় ভিত্তিহীন মন্তব্য দি সমাজক বিভ্ৰান্ত কৰিবলৈ অপচেষ্টা কৰিছে আৰু সূৰ্য্যবিপ্ৰসকলক সমাজৰ আগত অৱমাননা কৰিছে। ই সকলো চিন্তাশীল লোকৰ বিশেষকৈ যিয়ে, ঐতিহ্য সত্যভাৱে নিকপিত হোৱাটো বিচাৰে সেই সমাজৰ অগ্ৰগণ্য লোকসকলে সত্যৰ অপলাপ তথা ইতিহাস বিকৃত কাৰ্য্যৰ বিৰোধিতা কৰা বাঞ্ছনীয়।

এই ক্ষুদ্ৰ গ্ৰন্থখনিত সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকল যে জ্ঞানকাণ্ডী প্ৰকৃত ব্ৰাহ্মণ তাক বুৰঞ্জীৰ পমথেদি দেখুৱা হৈছে আৰু যুক্তিৰ সহায় নলৈ ভাবপ্ৰৱণতাক প্ৰাধান্য দিয়া লোকৰ চিন্তাৰ প্ৰত্যুত্তৰ দিয়া হৈছে। আশাকৰো, এই পুস্তিকাই গবেষক সকলক চিন্তাৰ খোৰাক যোগাব আৰু যথার্থ সত্য অনুধাৱন কৰাত সৰ্বসাধাৰণ লোকক সহায় কৰিব। অসমীয়া ভিন্ন অন্য ভাষাভাষী লোকেও যাতে গ্ৰন্থখনিৰ কিছু কথা বুজিব পাৰে, সেয়ে পাতনি আদি কিছুমান ইংৰাজী ভাষাত লিখা হ'ল।

বহুতো কৃতবিদ্যা লোকৰ গ্ৰন্থৰ সহায় লৈ এই গ্ৰন্থ গ্ৰনয়ন কৰা হ'ল, সেই শ্ৰেষ্ঠ পুৰুষ সকললৈ শ্ৰদ্ধাপূৰ্ণ কৃতজ্ঞতা জনালো। নানা গ্ৰন্থৰ সমল যোগাব কৰি দিয়া বাবে বিশেষকৈ মঙ্গলদৈ কলেজৰ অধ্যাপক শ্ৰীশৰৎ চন্দ্ৰ শৰ্ম্মা আৰু গুৱাহাটীবাসী শ্ৰীগোলোকেশ্বৰ বৰুৱা দেৱ এই গ্ৰন্থকাৰৰ কৃতজ্ঞতাৰ পাত্ৰ। ডিব্ৰুগড় বিৰাজ আশ্ৰমৰ শাস্ত্ৰজ্ঞ পণ্ডিত স্বামী বাণগোবিন্দ পৰম পত্নীদেৱে এখনি মূল্যবান ভূমিকা লিখি দিয়াত তেখেতক আন্তৰিক শলাগ জনাইছো।

(৮)

তেওঁলোকৰ উপৰিও কেবাজনো বিদ্বান, গুণী জ্ঞানী সমাজ হিতৈষী
লোকে গ্ৰন্থকাৰক পৰামৰ্শ প্ৰদান কৰিছে। পুথিখনি প্ৰকাশনত
উদ্যোক্তা সকলৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য ডাঃ জগন্নাথ বৰুৱা, ডাঃ
সত্যেন্দ্ৰ নাথ বৰুৱা, অধ্যাপিকা শ্ৰীমতী নন্দিতা শৰ্মা (গুৱাহাটী
বিশ্ব বিদ্যালয়) সৰ্ব্বশ্ৰী প্ৰদীপ বৰুৱা, বাসৱ চন্দ্ৰ শৰ্মা, ভবেন্দ্ৰ
চাংকাকতী, শশীধৰ শৰ্মা আৰু গণেশ চন্দ্ৰ শৰ্মা আদি। তেওঁ-
লোকৰ ওচৰত মই কৃতজ্ঞ।

পুথিখন ছপোৱাত প্ৰকাশকে, বিশেষ উদ্যমেৰে লাগি থকা
বাবে অশেষ ধন্যবাদ তেওঁৰ প্ৰাপ্য। ইয়াত অনিচ্ছাকৃত কিবা
ভুল থাকিলে ক্ষমী সমাজে ক্ষমা কৰে যেন। ইতি—

ডিব্ৰুগড় (অসম)

বিনীত—

১৪ বহাগ ১৮৯৪ শক

শ্ৰীৰামেশ চন্দ্ৰ চাংকাকতী

গ্ৰন্থকাৰ

প্ৰহুকাৰৰ পৰিচয়

অসমৰ প্ৰখ্যাত আইন ব্যৱসায়ী আৰু দুকুৰি বছৰ ধৰি সাংবাদিকতা কৰা শ্ৰীৰমেশ চন্দ্ৰ চাংকাকতীৰ পূৰ্বপুৰুষ সকল শিৱসাগৰৰ পৰা ডিব্ৰুগড়লৈ উঠি গৈ নিগাজীকৈ থাকিবলৈ লয়। চাংকাকতী সকল পূৰ্বে আহোম ৰজা সকলৰ হিচাব ৰক্ষক আৰু সভাপাণ্ডিত আছিল। ইং ১৯০৩ চনত জন্ম লাভ কৰা চাংকাকতী দেৱৰ পিতৃ স্বৰ্গীয় চন্দ্ৰেশ্বৰ চাংকাকতী মহকুমাধিপতি অফিচৰ হেডক্লৰ্ক আছিল। আৰু তেখেতৰ মাতৃ স্বৰ্গীয়া গোলাপীদেৱী স্বৰ্গীয় মোহন বৰুৱা সদৰামীণৰ নাতিনীয়েক। ডিব্ৰুগড় মোহনা-ঘাট বেলুৱৈ স্কুলত শিক্ষা আৰম্ভ কৰি ক্ৰমে ডিব্ৰুগড় বাংলাস্কুল, জৰ্জ ইণ্ডিটিউত, ডিব্ৰুগড়, এম. চি, এম, ই, গুৱাহাটী আৰু উত্তৰ লক্ষীমপুৰ চৰকাৰী হাইস্কুলত তেখেতে শিক্ষা লাভ কৰে। বি,এ পাছ কৰাৰ পিচত তিনিবছৰ আৱকাৰী পৰিদৰ্শক কাম কৰে আৰু অতি কম কম সময়ৰ বাবে চলপুৰ এম ই স্কুল, জৰ্জ ইণ্ডিটিউত, ডিব্ৰুগড়, কামৰূপ একাডেমী, গুৱাহাটী আৰু উত্তৰ লক্ষীমপুৰ চৰকাৰী হাইস্কুলত শিক্ষকতা কৰে। এই সময়তে গুৱাহাটীৰ স্বৰ্গীয় প্ৰবোধ চন্দ্ৰ বৰদলৈ (E.A.C.) দেৱৰ ১৪ বছৰীয়া কন্যা শ্ৰীমতী দেৱবালা দেৱীৰ লগত শুভ-পৰিণয় সম্পন্ন হয়। স্বৰ্গীয় বৰদলৈ দেৱ, কৰ্মবীৰ নবীন চন্দ্ৰ বৰদলৈৰ আপোন ককায়েক। তেখেতে ১৯৩৫ চনত আইন পাছ কৰি আইন ব্যৱসায়ত স্থায়ী ভাবে লাগে। অৱশ্যে সাময়িক ভাবে ১৯৪৫ চনত তেখেতে

(জ)

এটা বৃহৎ কোম্পানীত চুপাৰিষ্টেডেণ্ট আৰু ১৯৪৫-৪৬ চনত ডিব্ৰুগড়ৰ এটা কোম্পানীৰ ল-অফিচাৰ হিচাবে কাম কৰে।

১৯৩২ চনৰ পৰা ১৯৪৩ চনলৈ তেখেতে বিভিন্ন বাতৰি কাকত আৰু সংবাদ কেন্দ্ৰলৈ গুৱাহাটীৰ সাংবাদিক ৰূপে কাম কৰে। টাইমছ অৱ আসাম (১৯৩২-১৯৪৩), ষ্টেটমেন্ট (১৯৩২), ইউনা-ইটেড্ প্ৰেছ অৱ ইণ্ডিয়া (১৯৩২) আসাম ট্ৰিবিউন (১৯৩৯-৪৬), এছোছিয়েটেড্ প্ৰেছ অৱ ইণ্ডিয়া (১৯৪২-৪৩); ফৰৱাৰ্ড লিবাৰ্চী, আসাম ৰিভিউ, টি নিউজ, নেচনেল হেৰল্ড (১৯৩৪-৪৩) আৰু ১৯৪৭ চনৰ পৰা ১৮৬৮ চনলৈ ডিব্ৰুগড়ৰ সাংবাদিক স্বৰূপে কাম কৰে আসাম ট্ৰিবিউন, অমৃত বজাৰ পট্ৰিকা, প্ৰেছ ট্ৰাষ্ট অৱ ইণ্ডিয়া, ষ্টেটছমেন, আদিলৈ বাতৰি যোগায়। বৰ্তমান আকাশ-বাণীৰ ডিব্ৰুগড়ৰ সাংবাদিক হিচাবে কাম কৰি আছে।

সামাজিক কামত আগবঢ়ুৱা চাংকাকতি দেৱে ১৯৫৪ চনত ডিব্ৰুগড় চহৰ সংৰক্ষণ কমিটিৰ অবৈতনিক সম্পাদক, ১৯৫৯ চনত ডিব্ৰুগড়ত একলাখ টকাৰে নিৰ্মান কৰা 'চহৰীয়া হ'ল' নিৰ্মান কমিটিৰ সাধাৰণ সম্পাদক হোৱাত বাদেও বৰ্তমান বহুতো বৃহৎ অনুস্থানৰ লগত জড়িত।

অসমীয়া আৰু ইংৰাজী লিখাত সিদ্ধহস্ত চাংকাকতি দেৱে ১৯৪৬ চনত 'নেতাজী সুভাষ বসু' নামৰ কিতাপ প্ৰকাশ কৰে, ১৯৩৫ চনত ইণ্ডিয়ান ৰিভিউত, The Problems of Assam-Congress versus Muslim League in Assam—নামৰ বিখ্যাত প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পায়। তাৰোপৰি আসাম ট্ৰিবিউন, জনমভূমি, বাধানাথ চাংকাকতী স্মৃতি গ্ৰন্থ আদিত তেখেতৰ মূল্যবান প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পাইছে। আকাৰত সৰু হলেও প্ৰায় তিনিবুৰি দহ বছৰীয়া চাংকাকতী দেৱে এই গ্ৰন্থই আমাৰ সমাজ আৰু সংস্কৃতি গৱেষণাৰ এটি নতুন দিশৰ সন্ধান দিব বুলি আশা ৰাখিলো।

প্ৰকাশক

স্ততি

—নমঃ সৰিত্ৰে জগদেক চক্ষুৰে,
জগতং প্ৰসূতি স্থিতি নাশ হেতবে।
ত্ৰয়ী ময়ায় ত্ৰিগুণাঅধাৰিণে,
বিৰিকি নাৰায়ণ শঙ্কৰাঅনে ॥

হে, পৰম ব্ৰহ্ম !

ভাগৱতা জীৱনৰ সন্ধিয়া বেলাত
কঁপে মোৰ দুৰ্বল হৃদয়,
শক্তি বিহীন এই শীৰ্ষদেহ
মায়াৰ বান্ধোনে কৰে অথিৰ অবিৰ ;
সপি দিছো মন প্ৰাণ তথু চৰণত।
যাত্ৰাৰ সমাপ্তি হব এই জীৱনৰ,
এৰি যাম সৌন্দৰ্য্যৰ ভূমি,
এৰি যাম নীলিম আকাশ,
চেনেহৰ জন্মভূমি ঘৰখনি মোৰ
প্ৰীতি চেনেহেৰে ভৰা স্তৱদী সংসাৰ।

(৭৩)

হে দেৱতা !

দিয়া প্রভু, দিয়া মোক,
দিয়া জ্যোতিৰ বেথা,
লীন হৈ যাম মই
প্রকৃতিৰ অণু পৰমাণু সতে।
আহক সত্যৰ যুগ
ওলাওঁক জ্ঞানৰ বৰি
অবিদ্যা অশুৰ হওঁক নাশ,
প্ৰীতি আৰু আনন্দেৰে
চৌদিশ, হওক মুখবিত
সৰগৰ পাৰিজাতে
মবততে বিলাওক স্তবাস।

অসমৰ সূৰ্য্যবিপ্ৰৰ চমু ইতিহাস

প্ৰস্তাৱনা :

ভাৰতীয় মহাজাতিৰ ব্ৰাহ্মণ সম্প্ৰদায়ৰ সূৰ্য্যবিপ্ৰ শাখাটোৰ বিষয়ে এই গ্ৰন্থত সৰ্বসামান্যৰ বিদিতাৰ্থে লিপিবদ্ধ কৰা হৈছে। যদিও, ভাৰতীয় হিন্দুসমাজ চাৰিবৰ্ণ যথা ব্ৰাহ্মণ, ক্ষত্ৰিয়, বৈশ্য আৰু শূদ্ৰত বিভক্ত, সময় আগবঢ়াৰ লগে লগে প্ৰতি বৰ্ণৰ পৰাই বহুসংখ্যক সম্প্ৰদায়ৰ সৃষ্টি হ'ল। শাস্ত্ৰমতে “সৃষ্টিকৰ্তা এক ব্ৰহ্মাৰ পৰা দহজন ঋষিৰ সৃষ্টি হয়, আৰু তাৰ পৰাই ব্ৰাহ্মণ সকলৰ সৃষ্টি হয়, সেয়ে সকলো ব্ৰাহ্মণেই মূলতে এক। সকলোৰে উপনয়নাদি সৰ্ববিধ সংস্কাৰ, গায়ত্ৰী অশৌচ বিধি প্ৰভৃতি একেই। অথচ পৰম্পৰ প্ৰাধান্য লাভৰ মানসে দলাদলি হোৱাৰ ফলত সমগ্ৰ ভাৰতত প্ৰায় চাৰিশ প্ৰকাৰ ব্ৰাহ্মণ শ্ৰেণীৰ উদ্ভৱ হৈছে।”

ভাৰতৰ যি কোনো সম্প্ৰদায়ৰ সম্পৰ্কে লিখিবলৈ হলে গভীৰ অধ্যয়ন আৰু গৱেষণাৰ আৱশ্যক, যিহেতু হিন্দু সমাজ কেবাহাজাৰ বছৰ প্ৰাচীন আৰু এখন মহাদেশত বিস্তৰ্ণ। ভালেমান প্ৰাচীন গ্ৰন্থ আৰু পণ্ডিত সকলৰ বিশ্বাস যোগা গভীৰ তথ্যমূলক প্ৰৱন্ধৰ ভিত্তিত এই গ্ৰন্থ যুগুত কৰা হৈছে।

অসমৰ সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকল অতীজতে উত্তৰ প্ৰদেশৰ পৰা অসমলৈ

অহা আৰ্হী। এই ব্ৰাহ্মণ শ্ৰেণীৰ নিজা ঐতিহ্য আৰু সাংস্কৃতিক পৰম্পৰা আছে। অসমত সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকলক দৈৱৰ বিষয় জনা বাবে দৈৱজ্ঞ আৰু জ্যোতিষ চৰ্চা কৰোঁতে বিভিন্ন অঙ্কৰ গণনা কৰা বাবে গণকো বোলে। দৈৱজ্ঞ বা গণক জাতিবাচক নহয়, বৃত্তিবাচক শব্দহে। ব্ৰাহ্মণহে তেওঁলোকৰ জাতি। বঙ্গ, বিহাৰ, উত্তৰ প্ৰদেশ, পাঞ্জাব আদি প্ৰতি ৰাজ্যত চাৰি বা ততোধিক ব্ৰাহ্মণ শ্ৰেণীয়ে বাস কৰে। অসমত মাত্ৰ দুই শ্ৰেণী ব্ৰাহ্মণ, যথা চন্দ্ৰ আৰু সূৰ্য্য বিপ্ৰই বাস কৰে। সূৰ্য্য বিপ্ৰ সকলক দৈৱিক আৰু চন্দ্ৰ বিপ্ৰ সকলক পৈতৃক ব্ৰাহ্মণো বোলে। শ্ৰদ্ধাত দেৱতালৈ দিয়া ভূবাসমূহ সূৰ্য্য বিপ্ৰ সকলে ভোগ কৰি আহিছে। দৈৱিক ব্ৰাহ্মণ শাখাৰ কৰ্ত্তব্য সম্বন্ধে কাশী নাথ দেৱ শৰ্ম্মা, সিদ্ধান্ত বসু দেৱে “ব্ৰাহ্মণ সংহিতা” নামৰ গ্ৰন্থৰ পাতনিত লিখিছে, “যাগ যজ্ঞ কৰা, দোল দুৰ্গোৎসৱ, কালীপূজা, শিৱ পূজা, বিষ্ণু পূজা ইত্যাদি দেৱ পূজাৰ কৰ্ম্মাদি কৰা। শ্ৰদ্ধাৰ পঞ্চ দেৱতাৰ ভাগ আৰু বসুন্ধৰা যৌৰষ মাত্ৰিকা, বসন্ত পূজাৰ বিশ্বদেৱৰ ভাগ গ্ৰহণ কৰা আৰু হিন্দুৰ সমস্ত লোককে দীক্ষা মন্ত্ৰাদি দিয়া দৈৱিক ব্ৰাহ্মণৰ কাম। আনফালে নান্দিমুখ শ্ৰদ্ধ বা দশ সংস্কাৰ শ্ৰদ্ধ কৰা, একদিষ্ট শ্ৰদ্ধ কৰা, মৰা মৃতকৰ অন্তোষ্টি ক্ৰিয়াৰ দান দক্ষিণা গ্ৰহণ, প্ৰায়চিত্তৰ কিয়দংশ ধন গ্ৰহণ কৰা পৈতৃক ব্ৰাহ্মণ সকলৰ কৰ্ম্ম। পৈতৃক ভাগ অৰ্থাৎ আমৱাদি কাণ্ডৰ ভাগ আৰু পিণ্ডাদি কাণ্ডৰ ভাগ পৈতৃক সকলে পায়। বঙ্গ দেশত বজ্জাল সেনে ইচ্ছানুসাৰে ব্ৰাহ্মণৰ শ্ৰেণী বিভাগ কৰে। আমাৰ দেশত ৰজাই ব্ৰাহ্মণৰ ওপৰত হাত দিব পৰা নাছিল।”

সূৰ্য্য বিপ্ৰ সকল মূলতে জ্ঞান কাণ্ডী প্ৰাচীন ব্ৰাহ্মণ। তেওঁলোক সৌৰ বিদ্যা জ্যোতিষ আদিত সুপণ্ডিত। তেওঁলোকে সূৰ্য্য আৰু আন গ্ৰহ সকলক গ্ৰহৰূপী জনাৰ্দ্দন বিষ্ণুৰ বিভিন্ন প্ৰকাশ বুলি

জ্ঞান কৰে। আন দেৱ-দেৱীৰ পূজা পাতলত বাদেও গ্ৰহৰ নামত হোম যজ্ঞাদিত তেওঁলোক পাৰদৰ্শী।

উত্তৰ পূৱ প্ৰান্তত অৱস্থিত এই অসম ৰাজ্যৰ লোক সকলৰ মাজত পৰম্পৰা শুভেচ্ছা মিলা-প্ৰীতি, একতা আৰু সহযোগিতাৰ ভাৱ থকাতো অতি বাঞ্ছনীয়। এনে অৱস্থাত, যি কোনো লিখক পণ্ডিত আৰু গৱেষকে সং উদ্দেশ্যেৰে প্ৰণোদিত হৈ দেশৰ সংস্কৃতিৰ বিষয়ে সুস্থিৰ আলোচনা কৰা উচিত। কিন্তু আনহাতে প্ৰাচীন স্মৃতি শাস্ত্ৰ, দেশৰ প্ৰাচীন গ্ৰন্থ, অতীত বুৰঞ্জী, গুৰুচৰিত সমূহ অধ্যয়ন নকৰি আৰু সম্ভ্ৰান্ত গুৰু গোঁসাইৰ লগত আলোচনা নকৰাকৈ কোনো সম্প্ৰদায় বা শ্ৰেণীৰ বিষয় অজ্ঞতাৰূপে মন্তব্য দিয়া নিতান্ত অনুচিত। অসমৰ কোনো কোনো লিখকে প্ৰকৃত তথ্য অমুধাৱণ কৰিবলৈ নাজানি, অজ্ঞতা বশতঃ সূৰ্য্য বিপ্ৰ সকলৰ বিষয়ে কটু মন্তব্য কৰিছে আৰু সমাজক বিভ্ৰান্ত কৰিছে। আশা কৰা হৈছে যে প্ৰকৃত সত্য উদ্ঘাটন কৰাত, লিখক, পণ্ডিত, গৱেষণাকাৰী সকলক এই গ্ৰন্থই সহায় কৰিব আৰু প্ৰকৃত দিশত আলোচনা আৰু লিখনি চলাই সমাজৰ হিত সাধন কৰাত অনুপ্ৰেৰণা যোগাব।

পৰিতাপৰ বিষয় যে ভাৰতে স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ আঢ়ৈ দশক পাৰ হৈ যোৱাৰ পিচতো দেশত সহনশীলতা আৰু শুভেচ্ছাৰ অভাৱ দেখা গৈছে, ই আমাৰ কল্যাণকামী ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰধান অন্তৰায়। সাংবিধানিক উদ্দেশ্য সাৰোগত কৰি উল্লেখিত শ্ৰেণীহীন সমাজ প্ৰতিস্থা কৰাই আমাৰ জাতীয় নীতি, কিন্তু তাৰ বাবে নিষ্ঠাৰে অগ্ৰসৰ হোৱা প্ৰতিজন ভাৰতীয়ৰে কৰ্ত্তব্য।

হিন্দু ধৰ্ম্ম বিশাল সমুদ্ৰৰ নিচিনা। বহুতো হিন্দুৱেই ইয়াৰ বিষয় অধিক নাজানে। বহুতো শিক্ষিত লোকেই হিন্দু ধৰ্ম্ম আৰু হিন্দু শাস্ত্ৰ তথা সংস্কৃতিৰ বিষয়ে সাধাৰণ প্ৰশ্ন এটিৰো

উত্তৰ দিব নোৱাৰে। হিন্দুৰ যাজক শ্ৰেণী লাহে লাহে লোপ পাই আহিছে, কিয়নো বৰ্তমান ই জীৱিকাৰ উপায় হিচাবে আকৰ্ষণীয় নহয়।

সূৰ্য্য পৰম দেৱতা :

ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ পৰম্পৰা অনুধাৱণ কৰি বিদগ্ধ পণ্ডিত সকলে সিদ্ধান্ত কৰিছে যে, বৈদিক ভাৰতত সূৰ্য্য দেৱতাক ব্যাপক ভাৱে আৰাধনা কৰা হৈছে। স্বামী সৰ্বানন্দই ভাৰতৰ সাংস্কৃতিক পৰম্পৰা নামৰ গ্ৰন্থত লিখিছে—“পুৰণি কালৰ সূৰ্য্যদেৱতাক কপাত্তৰ আৰু মহিমা মণ্ডিত কৰা হৈছিল” (Sun God of the primitive age was transformed and Sublimated)। কল্পনা কৰা হৈছিল যে, স্বৰ্গৰ দেৱতা সূৰ্য্য মুখা তিনিজনৰ এজন, আৰু বছৰৰ বাৰটা মাহ অনুসৰি তেওঁৰ বাৰটা স্থিতি বা কলা আছে। তাৰ ভিতৰত প্ৰধান কৈ উল্লেখযোগ্য হৈছে, মিত্ৰ, বকণ, ভাগ, সৱিতা, বিষ্ণু আৰু ইন্দ্ৰ। ঋক বেদত ছয়জন আদিত্যৰ কথাহে পাওঁ।” কাৰ্য্যায়ণে সৰ্বকৰ্ম্মনিত উল্লেখ কৰিছে যে বেদত এজন দেৱতাৰ আৰাধনা কৰা হৈছে, তেৱেই মহান আদিত্য। “একৈৰ দেৱতা বেদে স্বয়ং আদিত্য ইতি।” ছয় বেদাঙ্গৰ অন্যতম ‘নিকল্প’ৰ বচক যক্ষই এঠাইত কৈছে, “আন দেৱতাসকল এজন (কেন্দ্ৰীয়) দেৱতাৰ অঙ্গ মাথোন।” তেওঁ ইয়াৰ দ্বাৰা সূৰ্য্যদেৱতাকে বুজাইছে। “একস্যাত্মনঃ অন্যো দেবাঃ প্ৰত্যঙ্গানি ভৱন্তি” [নিকল্প ৭-৪]।

উক্তৰ যোগীৰাজ বসুৱে উল্লেখ কৰিছে যে,—বৰ্তমান ভাৰতত বহুতো ধৰ্ম্মীয় সম্প্ৰদায়ৰ আৰম্ভ ব্ৰাহ্মণ সমূহত বিচাৰি উলিয়াব পাৰি। এই যুগতে সংহিতা যুগৰ বৈদিক দেৱতা সকলৰ

পৰিবৰ্তন আৰু পূৰ্ণ-বিকাশ হয়। পৰৱৰ্তী বৈদিক যুগৰ বিষ্ণু, কদ্ৰ আদি দেৱতা সমূহৰ নতুন গঁড় দিয়া হয় আৰু নকৈ মূল্যাঙ্কণ কৰা হয়। প্ৰায় ১২০০ৰ পৰা ১৫০০ খৃষ্ট জন্মৰ আগেয়ে ৰচিত ঋক বেদ সংহিতাত বিষ্ণু, সূৰ্য্য দেৱতাৰ বিভিন্ন প্ৰকাশৰ অন্যতম মাথোন। সৱিতা, উষা, অশ্বিনী, ভাগ, সূৰ্য্য বিষ্ণু, পূষাণ, মিত্ৰ বকণ সূৰ্য্য দেৱতাৰ বিভিন্ন স্থিতিৰ বিভিন্ন প্ৰকাশ মাথোন। সূৰ্য্যই যেতিয়া দুপৰীয়া শীৰ্ষস্থান পায়, সূৰ্য্যৰ সেই অৱস্থাক ঋক বেদীয় সংহিতাত বিষ্ণু বুলি অভিহিত কৰা হৈছে। সেই সময়ত সূৰ্য্যটো নিচেই ক্ষুদ্ৰ যেন দেখা যায়, কিন্তু এই সময়তে সূৰ্য্য আটাইতকৈ পৰাক্ৰমী আৰু উত্তাপশীল। এই স্বাভাৱিক ঘটনাৰ পৰাই পুৰাণত বৰ্ণিত বিষ্ণুৰ বামন অৱতাৰৰ উপজীৱা হৈছে। সূৰ্য্য পূৰ্ণতে উদয় হয়, দুপৰীয়া শীৰ্ষস্থান পায় আৰু সন্ধিয়া পশ্চিমত অস্ত যায়। সূৰ্য্য আকৌ পিচ দিনা পুৱা উদয় হয়। এইদৰে তিনি খোজত সূৰ্য্যই পৃথিৱী ভ্ৰমণ কৰে। এই প্ৰাকৃতিক ঘটনাটোকে বিষ্ণুৰ বামন অৱতাৰে তিনি খোজেৰে ত্ৰৈলোকা বিজয় কৰা বুলি বাখ্যা কৰা হৈছিল।”

খৃষ্ট জন্মৰ ১০ম শতিকাৰ পূৰ্বে ৰচিত শতপথ ব্ৰাহ্মণত সূৰ্য্য-দেৱতাৰ পৰম ব্ৰহ্ম কণী ব্ৰহ্মাৰ সৈতে অভিন্ন বুলি কোৱা হৈছে। আদিত্যই ব্ৰহ্মা (“অসৌ আদিত্যো ব্ৰহ্মা”)। আনহাতে গুৰু যজুৰ্বেদত অথবা ৰাজসেনী সংহিতাৰ শতদ্বীয়া স্তোত্ৰত বহুবাৰ পৰিস্কাৰ ভাৱে কদ্ৰ আৰু সূৰ্য্যদেৱতাক অভিন্ন বুলিছে। টীকাকৰ উভয় আৰু মহীধৰে মত প্ৰকাশ কৰিছে যে “ইয়াত কদ্ৰক, সূৰ্য্যাকপে আৰাধনা কৰা হৈছে।” (আদিত্যাকপেনাত্ৰ কদ্ৰস্তু যতে)। শতপথ ব্ৰাহ্মণত, সামবেদৰ উৎপত্তি, সূৰ্য্যৰ পৰাই হোৱা বুলি কোৱা হৈছে। বৈদিক যুগৰ পিচত ভগৱান কৃষ্ণই গীতাত কৈছে “বেদৰ মাজত মই সামবেদ”।

পণ্ডিত প্ৰৱৰ ডঃ সৰ্বপল্লী বাধাকৃষ্ণনে সংকলন কৰা ভাগৱত গীতাৰ পাতনিত লিখিছে “চান্দোগ্য উপনিষদত দৈৱকী পুত্ৰ শ্ৰীকৃষ্ণৰ উল্লেখ আছে আৰু তেওঁক ঘোৰ—অঙ্গিৰসৰ শিষ্য বোলা হৈছে। কৌশীতকী ব্ৰাহ্মণৰ মতে ঘোৰ অঙ্গিৰস সূৰ্য্যৰ পুৰোহিত। উপনিষদত ঘোৰ অঙ্গিৰসৰ শিক্ষা আৰু গীতাত শ্ৰীকৃষ্ণৰ শিক্ষাৰ বহুতো মিল আছে। শ্ৰীকৃষ্ণ বৈদিক ধৰ্ম্মৰ পুৰোহিতা, প্ৰথাৰ বিৰোধী আছিল। ইন্দ্ৰই পৰাস্ত হৈ শ্ৰীকৃষ্ণৰ বশ্যতা স্বীকাৰ কৰা আখ্যান বিলাকেই তেওঁৰ বৈদিক ধৰ্ম্মৰ বিৰোধিতাৰ এটা প্ৰমাণ। যি সকলে ভক্তিয়ে ভগৱানৰ ভজনা কৰে, তেওঁলোকক ভগৱৎ বা সাত্বত বোলে। শ্ৰীকৃষ্ণই সাত্বত সকলক সূৰ্য্যৰ উপাসনাৰ বিষয়ে শিক্ষা দিছিল আৰু সন্তৱ সাত্বত বা ৰুক্ষি বংশৰ সকলোৱে শ্ৰীকৃষ্ণক দেৱতা বুলিয়েই ভাবিছিল।”

ব্ৰাহ্মণৰ গায়ত্ৰী :

বৈদিক গায়ত্ৰী মন্ত্ৰ ব্ৰাহ্মণ মাত্ৰেই বাতিপুৰা, ছপৰীয়া আৰু সন্ধিয়া জপ কৰিব লাগে। ইয়াক অতি পবিত্ৰজ্ঞান কৰা হয় আৰু যি সকল উপযুক্ত নহয়, সেই সকলে যাতে হুঙুনে সেয়ে গায়ত্ৰী মন্ত্ৰ টানকৈ উচ্চাৰণ কৰা নহয়। গায়ত্ৰী মন্ত্ৰ প্ৰকৃততে জ্ঞান, সাধুতা আৰু জ্ঞানদীপ্ত হোৱাৰ বাবে আৰাধনা।

কলব্ৰুকে (Colebrook) ইয়াৰ অৰ্থ এইদৰে কৰিছে,—“হে পৃথিৱী, আকাশ আৰু স্বৰ্গ। আমি আমাৰ বুদ্ধি বিকশিত কৰিব পৰা অতিশয় সুন্দৰ পোহৰ আৰু শক্তি দিয়া উদাৰ আমোদ-জনক দীপ্তিমান সূৰ্য্যদেৱক আৰাধনা কৰো। গায়ত্ৰীক ব্ৰহ্মাৰ প্ৰেয়সী সৱিতৃও বোলা হয়। সেয়ে সৰস্বতী আৰু গায়ত্ৰী অভিন্ন।” মুঠতে, বেদমাতা গায়ত্ৰী সূৰ্য্যৰ আৰাধনাৰ বাহিৰে অন্য নহয়।

পাঁচ প্ৰকাৰ উপাসনা :

সমস্ত আৰ্য্য জাতিয়েই সূৰ্য্যক প্ৰাচীন কালৰ পৰা উপাসনা বিভিন্ন ৰকমে কৰিছিল। সেয়ে সূৰ্য্য উপাসক ব্ৰাহ্মণ সকলক শ্ৰেষ্ঠ বুলি বৰ্ণিত হৈ আহিছে। পিচলৈ চন্দ্ৰ অগ্নি আদিৰ উপাসনাও চলিল। ক্ৰমে সৌৰ, বৈষ্ণৱ শৈৱ, শক্তি গাণপত্য (সৌৰশ্চ শৈৱ্য গণেশা বৈষ্ণৱাঃ শক্তি পূজকাঃ) এই পাঁচ প্ৰকাৰ উপাসনা চলিল আৰু ব্ৰাহ্মণ সমাজো বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ পুৰোহিত হৈ ব্ৰাহ্মণৰো শ্ৰেণী বিভাগ হ’ল। প্ৰত্যেক শাখাৰ মহত্ব বৰ্ণনাই সৌৰ পুৰাণ, বৈষ্ণৱ পুৰাণ, শৈৱ পুৰাণ আদি প্ৰতি শাখাৰ পুৰাণ ৰচনা হ’ল। ডঃ এচ্. চি. হাজাৰাই পুৰাণৰ এই শ্ৰেণী বিভাগ দেখুৱাইছে।

সৌৰীয় ব্ৰাহ্মণ :

অসমৰ সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকল ওপৰোক্ত সৌৰীয় শাখাৰ। তেওঁ-লোকৰ পূৰ্ব-পুৰুষ গৰ্গ, আৰ্য্যভট্ট বৰাহমিহিৰ, লাট সিংহ প্ৰহ্লাদ, বিজয়নন্দিন, ব্ৰহ্মগুপ্ত ভাস্কৰাচাৰ্য্য, মকৰণ্ড গণেশ আদি প্ৰাতঃস্মৰণীয় লোক সকলে ভাৰতীয় জ্যোতিৰ্বিজ্ঞান—গণিত আৰু ফলিত জ্যোতিষৰ উৎকৰ্ষ সাধন কৰে। প্ৰাচীন সংস্থাপক পণ্ডিত সকল আছিল তলত লিখা সকল :

“সূৰ্য্যঃ পিতামহো ব্যাসঃ বশিষ্ঠাশ্চ পৰাশৰঃ।

কাশ্যাপোঃ নাৰদো গৰ্গো মৰিচিৰ্যুৰাঙ্গিৰা ॥

লোমশঃ পৌলহ শ্চৈৱে চাৱনো যৱনো গুৰুঃ।

শৌণকোষ্ঠাদশশ্চৈৱ জ্যোতিঃ শাস্ত্ৰ প্ৰৱৰ্ত্তকাঃ ॥”

সূৰ্য্য, ব্ৰহ্মা, ব্যাস, বশিষ্ঠ, অশ্বিনী, পৰাশৰ, কাশ্যপ নাৰদ, গৰ্গ, মৰীচি, অঙ্গিৰা, লোমশ, পৌলহ, চাৱন, ময়, যৱন, বৃহস্পতি

আৰু শৌণক এই ঠাটবজনে পুৰাকালত জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ শিকিছিল আৰু আনক শিকাইছিল।

আৰু—

“মহাত্মী বিষ্ণুহাবীত যজ্ঞবল্লভা শানোদ্ভিবাঃ।

যসাপস্তুস্ত সম্বৰ্ত্তাঃ কাত্যায়ণ বৃহস্পতিঃ ॥

পৰাশৰ, বাস, শঙ্খ লিখিতা দক্ষ গৌতমৌ।

শতাতপো, বশিষ্ঠশ্চ ধৰ্ম্ম শাস্ত্ৰ প্ৰবৰ্ত্তকাঃ।”

এওঁলোকেই ধৰ্ম্ম শাস্ত্ৰৰ প্ৰকাশক মুনি। দুয়োটা শ্লোকত দেখা যায় বাস, পৰাশৰ বৃহস্পতি বশিষ্ঠ আদি ঋষিয়ে জ্যোতিষ আৰু স্মৃতি শাস্ত্ৰ প্ৰবৰ্ত্তন কৰিছিল। জ্যোতিষ আৰু স্মৃতি শাস্ত্ৰৰ প্ৰবৰ্ত্তকৰ কোনো শ্ৰেণী বিভাগ নাছিল। সেয়ে তেওঁলোকৰ অধস্তন পুৰুষৰ মাজতো কোনো প্ৰাৰ্থকা থাকিব নোৱাৰে।

বেদাঙ্গ জ্যোতিষ :—বেদৰ অৰ্থ বুজিবলৈ বেদাঙ্গ অৰ্থাৎ শিক্ষা কল্প, ব্যাকৰণ, ছন্দ, নিকন্ত আৰু জ্যোতিষ বুজিব লাগে। জ্যোতিষ নাজানিলে বেদৰ অৰ্থ বুজা নাযায়, অৰ্থাৎ বেদৰ জ্ঞান সম্পূৰ্ণ নহয়। সেয়ে ব্ৰাহ্মণ মাত্ৰেই জ্যোতিষ শাস্ত্ৰৰ জ্ঞান অপৰিহাৰ্য্য। বৈদিক যুগত জ্যোতিষ শাস্ত্ৰৰ সীমান অগ্ৰগতি হোৱা নাছিল। যদিও ব্ৰাহ্মণ সমূহত ষড়্ ঋতু, কোনো ব্ৰাহ্মণত পাঁচ ঋতুৰ বৰ্ণনা পোৱা যায়। এইবোৰ আৰু শতপথ ব্ৰাহ্মণত পোৱা যায়, এবছৰত ৩৬০ দিন আৰু ৬ বছৰৰ পিচৰ বছৰটোত ১৩ মাহ হিচাব কৰি, সময়ৰ হিচাব নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা, নিয়মৰ কথা। যজ্ঞৰ কুণ্ড সাজোতে ৩৬০ চটা ইটা পাৰি দিয়া হৈছিল আৰু বৰ্দ্ধিত মাহটোৰ বাবে, ওপৰত ৩৬ দিনৰ বাবে সেই সংখ্যক ইটা দিয়া হৈছিল। শতপথ ব্ৰাহ্মণত মাহ, সপ্তাহ, দিন বাতিৰ বৰ্ণনাৰ বাদেও বছৰত যে ১০,৮০০ মুহূৰ্ত্ত হয় তাক বৰ্ণনা কৰিছে। প্ৰাচীন আৰ্য্যসকলে পৃথিৱী যে ঘূৰণীয়া তাক জানিছিল (শতপথ

ব্ৰাহ্মণ ৭-১-১-৩৭)। এইবোৰ ব্ৰাহ্মণত পোৱা গৈছে যে, সূৰ্য্য কেতিয়াও অস্ত নাযায়, একালে একাৰ হলে আনফালে পোহৰ হয়। ছান্দোগ্য ব্ৰাহ্মণ মতে, সূৰ্য্য কেতিয়াও উদয়ো নহয়, অস্তও নাযায় (৫-৩১-১,২,৩) আৰু পৃথিৱীৰ আৱৰ্ত্তনৰ ফলত উদয় আৰু অস্ত হোৱা যেন দেখি। ওপৰত থকা এই ক্ষত্ৰতকৈ পৃথিৱী সৰু (এইবোৰ ব্ৰাহ্মণ ১-৪-৮)। তৈত্তিৰীয়া ব্ৰাহ্মণত কৃতিকা, ইনৰকা, বাহুতিস্যা, অশ্লেষা, মৰা, পূৰ্ব ফাল্গুনী, হস্তা, চিত্ৰা, নিষ্টা, বিশাখী, অনূৰাধা, ৰোহিনী, মূলা বৰাহনী, পূৰ্ব অষাঢ়া, উত্তৰ অষাঢ়া, শ্ৰোণা, জ্যৈষ্ঠা, শতভিষজ, পূৰ্ব প্ৰোস্থাপদা, উত্তৰ প্ৰোস্থাপদা, ৰেৱতী অশ্বীৰ্ষণ, অপভৰণী আদি ২৪টা নক্ষত্ৰৰ উল্লেখ আছে। এই ব্ৰাহ্মণ খনতেই আকৌ পূৰ্ণিমা আমাৰসাক ভিতৰ কৰি ৩০টা নক্ষত্ৰৰ উল্লেখ কৰিছে (৩-১-৪)। নাম ভেদে তৈত্তিৰীয়া সংহিতা, মৈত্ৰায়ণী সংহিতা, কাঠক সংহিতাত, নক্ষত্ৰ ২৮টাৰ নাম পোৱা গৈছে।

জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানৰ প্ৰগতি : পিচৰ যুগত জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ সমুদ্ৰ সদৃশ হৈ পৰিল। ভাৰতীয় জ্যোতিৰ্বিদ বৈজ্ঞানিক সকলে, ন ন আবিষ্কাৰৰ দ্বাৰা জ্যোতিষ শাস্ত্ৰৰ লগতে গণিত শাস্ত্ৰ সম্পদশালী কৰিলে। ভাৰতীয় গণিতৰ চৰ্চ্চা জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই আৰম্ভ হ’ল। গাৰ্গী সংহিতা, বৃদ্ধ গৰ্গ সংহিতা, পিতামহ সিদ্ধান্ত, লঘু বাসিষ্ঠ, সূৰ্য্য সিদ্ধান্ত, বৃদ্ধ বাসিষ্ঠ সিদ্ধান্ত আদি বিভিন্ন গ্ৰন্থৰ বচনা হ’ল।

কুসুম পুৰৰ আৰ্য্যভট্টই বচনা কৰিলে আৰ্য্যভট্টীয়, দশ গীতিকা সূত্ৰ আৰু আৰ্য্যাপষ্টলক। শেষৰখন গ্ৰন্থত ১০৮ টা আৰ্য্য আছে, ই গণিত, কালক্ৰিয়া আৰু গোল নামৰ তিনি খণ্ডত সম্পূৰ্ণ। গণিত ভাগত অঙ্ক, কালক্ৰিয়া ভাগত সময়ৰ হিচাব, আৰু গোলখণ্ডত সৌৰ মণ্ডল সম্পৰ্কীয় গণিতৰ (Sphere) ব্যাখ্যা

কৰিছে। পৃথিৱীয়ে যে নিজ কক্ষত থাকি আৱৰ্তন কৰে, তাক তেওঁ আৱিষ্কাৰ কৰে। আৰ্য্যভট্টই চন্দ্ৰ গ্ৰহণ আৰু সূৰ্য্যগ্ৰহণ, পৃথিৱী আৰু চন্দ্ৰৰ ছায়াৰ দ্বাৰা সংঘটিত যে হয় তাৰ বৈজ্ঞানীক ব্যাখ্যা কৰিছে। আৰ্য্যভট্টৰ সময়ত লাট, সিংহ, প্ৰহ্মা, বিজয়নন্দিন আদি পণ্ডিতে জ্যোতিষৰ ওপৰত গৱেষণা চলাইছিল। বৰাহ মিহিৰে পঞ্চ সিদ্ধান্তিকা ৰচনা কৰে। খৃঃ ৫৯৮ চনত জন্ম লাভ কৰা ব্ৰহ্মগুপ্তই ব্ৰাহ্মসিদ্ধান্ত বা স্মৃতি সিদ্ধান্ত ৰচনা কৰে ৬২৮ খৃঃত। বিভিন্ন জ্যোতিৰ্বিজ্ঞান সম্পৰ্কীয় অঙ্কৰ, 'খণ্ড খাদ্য'ক নামৰ গ্ৰন্থ তেওঁ ৰচনা কৰে। ব্ৰহ্মগুপ্তৰ পিচৰ গ্ৰন্থকাৰ লল্লই "শিষ্যধীৰুক্তি তন্ত্ৰ" ৰচনা কৰে। ভোজনামৰ পণ্ডিতে 'ৰাজমগাঙ্ক' আৰু ভাস্কৰী নামৰ দুখন গ্ৰন্থ ৰচনা কৰে। ছাৰ আইজাক নিউটনৰ পাঁচ শ বছৰ আগতেই পৃথিৱীৰ মধ্যাকৰ্ষণ শক্তি আৱিষ্কাৰ কৰোতা, মহা-বাষ্ট্ৰৰ বিড় গাঁৱত জন্ম গ্ৰহণ কৰা মহেশ্বৰাচাৰ্য্য দৈৱাজ্ঞ চূড়ামণিৰ পুত্ৰ, ভাস্কৰাচাৰ্য্যই কিবা কাৰণত বিহাৰৰ পাটনালৈ আহে আৰু মাত্ৰ ছয়ত্ৰিশ বছৰ বয়সতে, সিদ্ধান্ত শিৰোমণি গ্ৰন্থ ৰচনা কৰে, খৃঃ ১১৫০ চনত। উক্ত গ্ৰন্থখন লীলাৱতী, বীজ গণিত, গ্ৰহ গণিত আৰু গোল এই চাৰি খণ্ডত সম্পূৰ্ণ কৰা হৈছে। লীলাৱতী আৰু বীজগণিত, অঙ্ক সম্পৰ্কীয় আৰু গ্ৰহ গণিত আৰু গোল (Sphere) জ্যোতিৰ্বিজ্ঞান সম্পৰ্কীয় ৰচনা। ১১৭৮ খৃঃত তেওঁ কৰ্ণকুতূহল নামৰ গ্ৰন্থ ৰচনা কৰে। মকৰণ্ড আৰু গণেশৰ নামো জ্যোতিষ শাস্ত্ৰকাৰ হিচাবে প্ৰখ্যাত।

জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানত অঙ্ক :— আৰ্য্যভট্টই জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানত প্ৰথমে অঙ্কৰ প্ৰয়োগ কৰে। তেওঁ আজিকালি যাক Evolution, Involution, Area, volumes বোলে তাক ব্যাখ্যা কৰে। তাৰোপৰি বৃত্ত, ছায়া (Shadow problem), প্ৰগ্ৰেছন (Progressions) আৰু বীজগণিতিক অভেদ (Algebraic identity)

সম্পৰ্কে আলোচনা কৰে। তেওঁ মধ্যবৰ্তী সমীকৰণ ১ম শ্ৰেণীৰ (Intermediate equations of the first degree) অৰ্থাৎ $(ax + by = c)$, 'পাই'ৰ মূল্য ৩.১৪১৬, ঘন যে তিনিটা, সমান সংখ্যাৰ পূৰণফল আৰু তাৰ ১২টা বাহু সেইটো আৱিষ্কাৰ কৰে। ব্ৰহ্মগুপ্তই গণিতৰ বিষয়ে আলোচনা কৰে। পাটীগণিতৰ নিয়ম সমূহ যেনে বৰ্গ আৰু ঘন, কল অব্ থি (Rule of three) সূত্ৰ, প্ৰগতি (Progression), সমকোণী ত্ৰিভুজ, বৃত্ত, পৰিমিতি, ছায়া সমস্যা (Shadow problems) ধনাত্মক আৰু ঋণাত্মক পৰিমাণ, চিহ্নাৰ, সৰল বীজগণিতিক ঘাত (Algebraic identity), সমীকৰণ আৰু Cyclic quadrilateral ৰ ওপৰত আলোচনা কৰিছে। আজিকালি যাক Integral Solution অৰ্থাৎ $(ax + by) = c$, সেইটো ব্ৰহ্মগুপ্তই পূৰ্ণভাবে অনুশীলন কৰি দেখুৱাইছে। তেওঁ আৰু দেখুৱাই Cyclic quadrilaterals ৰ সূত্ৰ $x^2 = (ab + cd)(ac + bd)/(ab + cd)$ আৰু $y^2 = (ab + cd)(ac + bd)/(ad + bc)$ [When x and y are diagonals of the cyclic quadrilateral a, b, c, d,] জ্যোতিৰ্বিজ্ঞান চৰ্চ্চাৰ বাবে ভাৰতত জ্যামিতি, বীজগণিত আৰু পাটীগণিতৰ চৰ্চ্চা কৰা হ'ল আৰু পিচলৈ অঙ্ক শাস্ত্ৰত পাৰ্গত নহলে জ্যোতিষত প্ৰৱেশাধীকাৰ হেৰাল।

গ্ৰীক প্ৰভাৱ : গ্ৰীক জ্যোতিষৰ প্ৰভাৱত ভাৰতীয় জ্যোতিষে নতুন উপজীবা পালে। ডেকান, হোৰা, আৰ, স্মুট, কোন আদি গ্ৰীক শব্দ ব্যৱহাৰে ইয়াৰ প্ৰমাণ দিয়ে। গ্ৰীক প্ৰভাৱত ভাৰতীয় জ্যোতিষৰ প্ৰভূত উন্নতি হ'ল। আনহাতে গ্ৰীকদেশৰ পণ্ডিতে ভাৰতত অধ্যয়ন কৰিবলৈ আহিবলৈ ধৰিলে। পণ্ডিত প্ৰবৰ এ, বি, কেইথৰ মতে ৮ম, ৯ম, শতিকাত ভাৰতীয় জ্যোতিষ আৰু অঙ্কশাস্ত্ৰ আৱৰীয়া দেশ সমূহত প্ৰচাৰ হয় আৰু বাগদাদ আদি

দেশৰ থলিকা সকলে ইং ৭৭১ খৃঃ মানৰ পূৰ্বা ভাৰতীয় পণ্ডিত নিমন্ত্ৰণ কৰি নি সেই দেশত বাখিছিল।

“ভাৰতবৰ্ষ দৰে চীন দেশতো নক্ষত্ৰ সমূহ, স্বাধীনভাৱে আবিষ্কাৰ হৈছিল, কিন্তু চীনা বৌদ্ধ ধৰ্ম্ম গ্ৰন্থ আৰু মধ্য এচিয়াৰ আৱিষ্কাৰ সমূহে নিশ্চিত ভাৱে প্ৰমাণ কৰিছে যে চীনৰ জ্যোতিষ বিদ্যা ভাৰতীয় জ্যোতিষৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত।” ১২ শতিকালৈ ভাৰতত জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানৰ প্ৰচুৰ গৱেষণা চলে আৰু গ্ৰহ নক্ষত্ৰৰ গতিবিধি লক্ষ্য কৰিবলৈ উত্তৰে কাশ্মীৰ, দক্ষিণে কন্যাকুমাৰী, পূবে কামৰূপৰ চিত্ৰাচল পাহাৰত মান মন্দিৰ অথবা নৱগ্ৰহ মন্দিৰ স্থাপন হ’ল। শ্ৰীৰামচন্দ্ৰই বাৰণসীৰ লগত যুদ্ধ কৰাৰ আগতে কন্যাকুমাৰীৰ নৱগ্ৰহ মন্দিৰত পূজা কৰি আশীৰ্বাদ লোৱাৰ পৰা নৱগ্ৰহ মন্দিৰৰ প্ৰাচীনত্ব সম্পৰ্কে ধাৰণা কৰিব পাৰি। বামে সূৰ্য্য পূজা কৰা সম্পৰ্কে ‘দীপিকা ছন্দ’তো এইদৰে উল্লেখ কৰিছে,

“অসংখ্যাত সূৰ্য্যবিপ্ৰ সঙ্গ্ৰে কৰি নিব।

পিপ্লাৱণ তীৰ্থে যাই আদিত্য পূজিব।”

জ্যোতিষ আৰু জ্যোতিষী আদৰণীয়—ভাৰতীয় মানুহে জ্যোতিষ আৰু জ্যোতিষী বৰ আদৰৰ। পুৰণি বহুত গ্ৰন্থত জ্যোতিষৰ শ্ৰেষ্ঠত্বৰ কথা পোৱা যায়।

“শিক্ষা কল্পে ব্যাকৰণং নিকন্তুং ছন্দসাং চিতিঃ।

জ্যোতিষাং নিচয়শ্চেতি বেদাঙ্গানি ৱদন্তি ষট্ ॥”

শিক্ষা, কল্প, ব্যাকৰণ, ছন্দ জ্যোতিষ বেদৰ এই ছয়টি অঙ্গ।

“যথা শিখা ময়ূৰানাং নাগানাং মনয়ো যথা।

তদ্বদ্ বেদাঙ্গ শাস্ত্রানাং জ্যোতিষাং মুৰ্দ্ধনি স্থিতম্ ॥”

শিখা যেনেকৈ ময়ূৰৰ মূৰত থাকে, মনি যেনেকৈ সাপৰ মূৰত থাকে, সেইদৰে সকলো বেদাঙ্গৰ মাজত জ্যোতিষ শ্ৰেষ্ঠ।

“শব্দ শাস্ত্ৰ মুখং জ্যোতিষং চক্ষুযী।

শ্ৰোত্ৰ মুক্তং নিকন্তুং কল্পঃ কৰৌ ॥

যা তু শিক্ষাস্য বেদস্য সা নাসিকা।

পাদ পদ্যদ্বয়ং ছন্দ আদৌ বুধৈঃ ॥

বেদ চক্ষুঃ কিলেদং স্মৃতং জ্যোতিষং।

মুখাতা চান্দ্রম ধোহস্য তেনোচ্যতে ॥

সংযুতোহপীতবৈঃ কৰ্ণনাসাদিভি।

শ্চক্ষুৰ্বাঙ্গেন হীনো ন কিঞ্চিং কৰ ॥”

ব্যাকৰণ বেদৰ মুখ, জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ দুই চকু, নিকন্তু দুই কান, কল্প দুই হাত, শিক্ষা নাক, ছন্দ ভৰি দুখন বুলি কথিত।

“তস্মাদ দ্বিজৈৰধ্যায়নীয় মেতং

পুণ্যং বহুসাং পৰমঞ্চ তৎ ॥

যো জ্যোতিষং বেত্তি নবঃ সমাগ্

ধৰ্ম্মাৰ্থ কামান লভতে যশশ্চ ॥”

জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ বেদাঙ্গ বাবে দ্বিজাতিৰ পাঠ্য, পবিত্ৰ, গোপনীয়, পৰমতত্ত্ব; এই জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ যিয়ে জানে তেওঁ ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম আৰু যশ অৰ্জন কৰে।

“সিদ্ধান্ত—সংহিতা—হোৰা—ৰূপ-স্কন্ধ ত্ৰয়াশ্চকম।

বেদস্য নিশ্চলং চক্ষু জ্যোতিঃ শাস্ত্ৰমকল্মষম।

বিনৈত দখিলং শ্ৰোত স্মাৰ্ত্তং কৰ্ম্মং ন সিদ্ধ্যতি।

তস্মাদ্ৰ জগদ্ধিতায়ৈদং ব্ৰহ্মণা নিশ্চিতং পুৰা।

অতএব দ্বিজৈ বেতদধোতবাং প্ৰযত্ততঃ ॥”

সিদ্ধান্ত, সংহিতা হোৰা এই তিনিটা স্কন্ধত বিভক্ত পবিত্ৰ জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ, বেদৰ নিশ্চল চকু। জ্যোতিষ শাস্ত্ৰৰ বাদে বৈদিক বা স্মৃতিত উল্লেখিত কাৰ্য্য সম্পন্ন হব নোৱাৰে। সেয়ে জগতৰ উপকাৰৰ কাৰণে ব্ৰহ্মাই এই শাস্ত্ৰ নিৰ্ম্মাণ কৰিছে। দ্বিজ সকলৰ এই শাস্ত্ৰ পঠনীয়।

“স্নেহাল্লোভাচ্চ মোহাচ্চ যোবিপ্ৰোহজ্ঞানতোহপিবা।

শূদ্রানামুপদেশন্ত দদাৎ স নবকং ব্ৰজেৎ ॥”

স্নেহ, লোভ, মোহ বা অজ্ঞতা বশতঃ যি ব্ৰাহ্মণে শূদ্রক জ্যোতিষ শিকায় তেওঁ নবকত পৰে।

মহৰ্ষি গৰ্গই কৈছে যে, জ্যোতিষ শাস্ত্ৰৰ দ্বাৰা সকলোৰে শুভ অশুভ ফল জনা যায়। জ্যোতিষ শাস্ত্ৰজ্ঞ ব্যক্তি পৰম গতি (মোক্ষ) লাভ কৰে। বৰাহে কৈছে “জ্যোতিৰ্বিদ সকল নবক গামী নহয়। তেওঁলোকে ব্ৰহ্মলোকত প্ৰতিস্থিত হয়।” সূৰ্য্য সিদ্ধান্তত আছে, “জ্যোতিষ শাস্ত্ৰৰ দ্বাৰা গ্ৰহ জ্ঞান হয়। জ্যোতিষজ্ঞ লোক সূৰ্য্যাদিলোকে গমন কৰে। আৰু জ্যোতিৰ্বিদ দৰ্শনে পূণ্য লাভ হয়।”

“এবম্বিধস্য শ্ৰুতিনেত্ৰ শাস্ত্ৰ।

স্বৰূপভৰ্ত্ত্বঃ খলু দৰ্শনং বৈ ॥

নিহন্ত্যশেষং কলুষং জনানাং।

ষড়দজং ধৰ্ম্মা সুখাম্পদং স্যাৎ ॥” (মন্তব্য)

“বেদৰ চকু স্বৰূপ জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ যিয়ে জানে, তেওঁৰ দৰ্শন লাভ কৰিলে ছয় বছৰৰ সকলো পাপ নাশ হয় আৰু ধৰ্ম্ম আৰু সুখ লাভ কৰে।”

“পূৰ্বোধ্য গণকো মন্ত্ৰী বৈদ্যাশ্চাপি চতুৰ্থকঃ

প্ৰাতঃ কালেষু দ্ৰষ্টব্যো নিতাং হি শ্ৰিয়মিচ্ছতা ॥”

ৰাতিপুৱাই পূৰ্বোহিত, জ্যোতিৰ্বিদ, মন্ত্ৰী আৰু চিকিৎসকক দেখিলে লক্ষীলাভ হয়।

“গ্ৰন্থতশ্চাৰ্থত শৈচব কুৎসং জানাতি যো দ্বিজঃ

অগ্ৰভুক্ স ভবেৎ শ্ৰাদ্ধে পূজিতঃ পংক্তি পাৰণঃ।”

“যি ব্ৰাহ্মণে অৰ্থৰ সৈতে জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ জানে, তেওঁ পংক্তি পাৰণ—শ্ৰেষ্ঠ ব্ৰাহ্মণ, তেওঁকেই শ্ৰাদ্ধৰ সকলোৰে আগত ভোজন কৰোৱা কৰ্তব্য।”

“যন্তু সমাগ বিজানাতি হোবা, গণিত, সংহিতাঃ।

অভাৰ্চ্যাঃ স নৰোদ্ভেগ স্বকৰ্তব্য জয়ৈৰ্বিনা ॥”

হোবা, গণিত, সংহিতা জ্যোতিষৰ এই পৰিজ্ঞাতা জ্যোতিৰ্বিদ বজাৰ পূজনীয়।

“ন সাম্বৎসৰিকে দেশে বস্তুবা ভূতিমিচ্ছতা”

যি দেশত জ্যোতিৰ্বিদ নাই তাত বাস নকৰিব।

“কুৎসোপাদ্ধ কুশলং হোবা গণিত নৈষ্ঠিকং।

যো ন পূজয়তে ৰাজা স নাশ মুপগচ্ছতি ॥”

“যি ৰজাই হোবা আৰু গণিত শাস্ত্ৰৰ কুশল জ্যোতিৰ্বিদক পূজা নকৰে, তেওঁ বিনাশ প্ৰাপ্ত হয়।”

শাস্ত্ৰত আছে—

“স্বৰ্গ কামনাৰে অশ্বমেধ যজ্ঞ কৰা উচিত; ইত্যাদি বেদ বাক্যবোৰ কেৱল যজ্ঞৰ প্ৰবৃত্তি দায়ক; কিন্তু যজ্ঞ সময় সাপেক্ষ, সেয়ে, যিয়ে যজ্ঞৰ কাল বিধায়ক জ্যোতিষ জানে, তেওঁ যজ্ঞও জানে।”

প্ৰমিতাক্ষৰায়ত আছে—

“গায়ত্ৰী গুৰৌ বিপ্ৰঃ পিতা মাতা কুলে কুলে।

দ্বিজাদি সৰ্ব্ব বৰ্ণানাং দৈৱজ্ঞ পৰমং গুৰু ॥”

পিতা-মাতা আদি গুৰু, ব্ৰাহ্মণৰ গায়ত্ৰীয়ে গুৰু আৰু ব্ৰাহ্মণ আদি কৰি চাৰি জাতিৰ দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ পৰম গুৰু।

হৰ-গৌৰী সংবাদ তন্ত্ৰত আছে—

“যথা সম স্বয়ং বিষ্ণু যথা বিষ্ণু পিতামহঃ।

তথা দৈৱ বিদো বিপ্ৰো জগতঃ স্থিতি কাৰকঃ ॥

দৈৱাজ্ঞাচ্ছানুজোং বিপ্ৰো বিপ্ৰাচ্ছানুজা ক্ষত্ৰিয়া। ইত্যাদি—

স্বয়ং ব্ৰহ্মা বিষ্ণুৰ দৰে দৈৱ বিদ্ বিপ্ৰ জগতৰ স্থিতি কাৰক, তেওঁলোকৰ অনুজ আন ব্ৰাহ্মণ সকল, তেওঁলোকৰ অনুজ ক্ষত্ৰিয় সকল। ইত্যাদি।

দেশে দেশে সূৰ্য্য বিপ্ৰ :

অসম বা বঙ্গদেশতহে যে সূৰ্য্য বিপ্ৰ অথবা দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ আছে এনে নহয় সমগ্ৰ ভাৰত আৰু নেপালত এই শ্ৰেণীৰ ব্ৰাহ্মণে বাস কৰে। ব্ৰহ্মযামলত থকা এটি শ্লোকত পোৱা যায় বিভিন্ন নামেৰে ভাৰতৰ বিভিন্ন স্থানত সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকল বসবাস কৰাৰ কথা।

“শবদ্বীপে চ বেদাগ্নিঃ শাকদ্বীপে চ সাধ্যকঃ ।

ভূমধ্য চ ব্ৰহ্মচাৰী দৈৱজ্ঞো দ্বাৰকাপুৰে ॥

দ্রাবিড়ে মৈথিলে চৈব্ গ্ৰহবিপ্ৰেতি সংজ্ঞকঃ ।

অঙ্গদেশে ধৰ্ম্ম বক্তা পাঞ্চালে শাস্তি সংজ্ঞকঃ ॥

সাৰস্বতে শুভমুখো গান্ধাৰে চিত্ৰ পণ্ডিতঃ ।

তীৰ হোত্ৰে তিথিবিপ্ৰো নাটকে বেদ পাঠকঃ ॥

কদ্রালে জ্যোতিষি বিপ্ৰো ব্ৰহ্মলে বিধিধাৰকঃ ।

বভ্ৰাটে যোগ বেত্তাচ নেপালে দেৱ পূজকঃ ॥

বাঢ়দেশে উপাধ্যায়ো গয়ায়াং তন্ত্রধাৰকঃ । ইত্যাদি—

শবদ্বীপত বেদাগ্নি, শাকদ্বীপত সাধ্য, মধ্য দেশত ব্ৰহ্মচাৰী দ্বাৰকাত দৈৱজ্ঞ দ্ৰাবিড় আৰু মিথিলাত গ্ৰহবিপ্ৰ, অঙ্গদেশত ধৰ্ম্মবক্তা, পাঞ্চালে শাস্তি, সাৰস্বতত শুভমুখ, গান্ধাৰত চিত্ৰপণ্ডিত, তীৰ হোত্ৰত তিথিবিপ্ৰ, নাটকত বেদপাঠক, কদ্রাচলত জ্যোতিষী, ব্ৰহ্মলত বিধিধাৰক, বভ্ৰাটত যোগবেত্তা, নেপালত দেৱ-পূজক, বাঢ় দেশত উপাধ্যায় আৰু গয়াত তন্ত্রধাৰক আদি নামেৰে সূৰ্য্য বিপ্ৰ সকলক জনা যায়।

দৈৱজ্ঞ দ্বাৰকাপুৰে :

দৈৱজ্ঞ গৰ্গ ঋষি যদুবংশৰ কুল পূৰ্বোহিত আছিল।

“গৰ্গহং যদু বংশস্য চিবকালং পূৰ্বোহিতঃ ।

প্ৰস্থাপিতোহহং বসুনা নানাসাধ্যো চ কৰ্ম্মণি ॥

অস্মান্ প্ৰাশনায়াহং নামানু কৰণায় চ ।

গুঢ়েণ-প্ৰেৰিত স্তেন তস্যোদ্যোগং কুৰু ব্ৰজে ॥”

(ব্ৰহ্ম বৈৱৰ্ত্ত-কৃষ্ণ জন্ম ১৩শ অধ্যায়)

গৰ্গবংশীয় ঋষি বসুদেৱৰ দ্বাৰা নন্দৰ ঘৰ ব্ৰজলৈ প্ৰেৰিত হৈ নন্দক ক'লে, “বসুদেৱে মোক গোপনে পঠাইছে। মই যদু-বংশৰ চিবকাল কুল পূৰ্বোহিত; সেয়ে এওঁৰ (কৃষ্ণৰ) অন্নপ্ৰাসণ আদি কাৰ্য্য ময়েই সম্পাদন কৰিব লাগিব। সোনকালে অন্ন-প্ৰাসণ আৰু নামকৰণৰ যোগাৰ কৰক।”

ভাগৱতত দৈৱজ্ঞৰ উল্লেখ :

“নন্দস্তাত্মজ উৎপন্নো জাতাহলাদো মহামনাঃ ।

আহুয় বিপ্ৰাণ দৈৱজ্ঞান জাতকৰ্ম্মাদিকাঃ ক্ৰিয়াঃ কাৰয়ামাস বিধিবৎ । ইত্যাদি—

(ভাগৱত ১০ম স্কন্ধ)

দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ বা সূৰ্য্যবিপ্ৰৰ লগত ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণৰ বিশেষ সম্পৰ্ক। আগতে আলোচনা কৰা হৈছে যে শ্ৰীকৃষ্ণই সূৰ্য্যৰ আৰাধনাৰ পৃষ্ঠপোষক আছিল। গতিকে তেওঁৰ সখাও আছিল দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ তেৱেঁই বিপ্ৰদামোদৰ :

“শ্ৰীকৃষ্ণেৰ সখা একছিল দ্বিজবৰ ।

কৃষ্ণ ভক্ত কৃষ্ণে মতি দেৱে ভক্তি পৰ ॥

পৰম ধাৰ্ম্মিক সেই দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ ।

বিপুজয়ী দ্বিজবৰ কামশূণ্য মন ॥”

কৌৰৱৰ উৰেৰা বৰ্ণনাত আছে :—

“থাপিৰ দোল আন্ত আমি আনি।

এই মত বাজা মনত গুণি ॥

আনিয়া দৈৱজ্ঞ বিপ্ৰ প্ৰধান।

নিৰ্ণয় কৰিলা দোলৰ স্থান ॥”

গুজৰাট (প্ৰাচীন দ্ৰাবকা) অঞ্চলত বৰ্তমানো গ্ৰহপূজাত মানুহৰ অটল বিশ্বাস। আনকি ভাৰতৰ লৌহ মানব চৰ্দাৰ বল্লভ ভাই পেটেল—নেহৰু মন্ত্ৰীসভাত গৃহ দপ্তৰৰ ভাৰ লোৱাৰ আগতে গ্ৰহ পূজা কৰিছিল।

বৰ্তমান ভাৰতৰ প্ৰধান তীৰ্থস্থান গুৱা আদি বহু তীৰ্থতেই বহু সংখ্যক পাণ্ডাই দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ অথবা সূৰ্য্যবিপ্ৰ শ্ৰেণীৰ। দক্ষিণ ভাৰততো সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকলৰ প্ৰতিপত্তি আছে। সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকলে ভাৰতৰ ঠাই বিশেষে বৃহজ্জ্যোতী, কাশ্-পটী, ওকা, আচাৰ্য্য, ঘটক, পাঠক, মিশ্ৰ, উপাধ্যায়, যোশী, দীক্ষিত চক্ৰৱৰ্তী, ভট্টাচাৰ্য্য, অধিকাৰী, ব্ৰহ্মচাৰী আদি উপাধী লিখে। উত্তৰ প্ৰদেশত খড়ি উপাধীৰ দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ বা সূৰ্য্য বিপ্ৰও আছে।

অসমত সূৰ্য্যবিপ্ৰ :

দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ বা সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকল উত্তৰ প্ৰদেশৰ কান্যকুজৰ পৰা ছশ বছৰ আগৰ পৰাই অসমলৈ অহাৰ খিচাব পোৱা যায়। অৱশ্যে সময়ে সময়ে অসমলৈ সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকলৰ প্ৰব্ৰজন হৈ আছিল সেইটো নিশ্চিত। অতি প্ৰাচীন কালৰ হিন্দু বজা সকলৰ আমোলত নিশ্চয় এই শ্ৰেণীৰ ব্ৰাহ্মণ ইয়াত আছিল। “সুপ্ৰসিদ্ধ জ্যোতিৰ্বিদ পণ্ডিত আৰু বৃহৎ সংহিতা আৰু পঞ্চ সিদ্ধান্তিকাৰ গ্ৰন্থকাৰ বৰাহমিহিৰ কামৰূপৰ অন্তৰ্গত বৰাহ বাজাৰ মানুহ আছিল; তেওঁৰ জ্যোতিষ শাস্ত্ৰত অসাধাৰণ আধিপত্য দেখি উজ্জয়িনীৰ বজা বিক্ৰমাদিত্যই তেওঁক নৱবত্ত সভাৰ

এজন বত্ত কৰি লয় বুলি কিছুমানে বিশ্বাস কৰে।”

“পুৰণি অসমত যে বৰাহ নামে এখন বাজা আছিল তাত কোনো সংশয় নাই। ৰমেশ চন্দ্ৰ দত্তৰ মতে খৃষ্টীয় ৬ষ্ঠ শতিকাত বিক্ৰমাদিত্যই বাজত কৰিছিল; তেনেহলে বিক্ৰমাদিত্যৰ সম-সাময়িক সুবালু বজায়ে সেই শতিকাত কামৰূপত বাজত কৰিছিল। নবক বংশীয় বাৰে সুবালুক বৰাহী বজাও বোলা হৈছিল। মহা জ্যোতিষী পণ্ডিত চুড়ামণি বৰাহমিহিৰ বোধকৰো বৰাহ বাজাৰ মানুহ আছিল। জ্ঞান আৰু বিদ্যাত তেওঁ বৰাহৰ মিহিৰ স্বৰূপে আছিল। সেইবাবেই বোধকৰো গুণীৰ মৌলবুজা বজা বিক্ৰমাদিত্যই তেওঁক বৰাহমিহিৰ বুলি মাতিবলৈ ভাল পাইছিল। তেওঁৰ দিনত প্ৰাগ্-জ্যোতিষ পুৰত যিমান দূৰ জ্যোতিষ আৰু তত্ত্বৰ আলোচনা হৈছিল ভাৰতবৰ্ষৰ আন কোনো ঠাইত সিমান দূৰ হোৱা নাছিল।”

স্বৰ্গীয় ডঃ সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞাই লিখিছে যে—“১৬৯১ খৃঃৰ পূৰ্বে ইউৰোপীয় সকলে ভাৰতৰ জ্যোতিষ শাস্ত্ৰৰ বিষয় একো নেজা-নিছিল। সেই চনত গিয়েভিনি ডমিনিকো কেছিনি (Giovanni Dominico Cossini) নামেৰে সেই কালত ইউৰোপৰ সৰ্ব প্ৰধান জ্যোতিৰ্বিদ পণ্ডিতে ভাৰতীয় জ্যোতিষ শাস্ত্ৰৰ অন্তৰ্গত কিছুমান সূত্ৰৰ বিষয়ে এখন বিৱৰণ প্ৰকাশ কৰিছিল। এই সূত্ৰবোৰ লাবুৰে (M. de Laubiric) নামৰ এজন ফৰাচী মানুহে অসমৰ পৰা নিছিল। তেতিয়াহে ইউৰোপীয় সকলৰ মাজত হিন্দু জ্যোতিষবিদ্যাৰ প্ৰথম পৰিচয় হয় আৰু তাৰ পৰা তুলনামূলক ভাৱে জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ অধ্যয়ণৰ বিশেষ সুবিধাৰ সূত্ৰ পাত হয়। অসমৰ পৰা নিয়া জ্যোতিষ সূত্ৰই যে ইউৰোপৰ জ্যোতিষ চৰ্চ্চাত এনে এটি নৱযুগ আনিব পাৰিলে, সেই কথাটো প্ৰতি অসমীয়াই বিশেষ গোৰু অনুভৱ কৰিব।”

অসমৰ আদিবৰ দুখন অভিধান ক্ৰমে হেমকোষ আৰু চন্দ্ৰকান্ত অভিধানত সূৰ্য্যবিপ্ৰ বা দৈৱজ্ঞৰ কথা উল্লেখ আছে। কিন্তু দীপিকা ছন্দ, গুৰুচৰিত আদিত বহুবাৰ উল্লেখিত অসমৰ আন-শ্ৰেণী ব্ৰাহ্মণ অৰ্থাৎ চন্দ্ৰবিপ্ৰ শব্দৰ উল্লেখ নাই। প্ৰাক শঙ্কৰী যুগত কানাকুজৰ পৰা আহি অসমত বাস কৰা সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকল আছিল—ব্ৰজখড়ি, বৰখড়ি, শঙ্খ, কদ্রখড়ি, সমুদ্ৰ, মগেশ্বৰ আৰু সূৰ্য্যখড়ি।

আহোম ৰাজত্ব কালত সূৰ্য্যবিপ্ৰৰ ৩৬টি পৰিয়াল অসমত বাস কৰাৰ কথা পোৱা যায়। তাৰে ১৬টি পৰিয়াল ক্ৰমে (১) কলীয়া বা সমুদ্ৰ খড়ি (২) কপৌ (৩) ভাকৱাল (৪) নাইৰ বা জুবাই (৫) কদ্রখড়ি (৬) বৰখড়ি (৭) নিতাই (গোপাল দেৱৰ পূৰ্ব পুৰুষ) (৮) সোণামুৱা (৯) ধৰমশীল (১০) বীৰাট (১১) ভানুখড়ি (১২) বিজয়খড়ি (১৩) চন্দ্ৰধৰ (১৪) অৰ্জুন বা টঙ্কা (১৫) শনি-পট [১৬] ৰৌমুৰীয়া।

ব্ৰজখড়ি বংশৰ সিদ্ধিবাম বা সোণাবাম বা সন্তৰা গৰ্গই মহাপুৰুষ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ জন্মপত্ৰিকা প্ৰস্তুত কৰিছিল, প্ৰায় পাচশ বছৰৰ আগতেই। বাসকলাই সূৰ্য্যবিপ্ৰ অসমৰ প্ৰথম ব্ৰাহ্মণ, যিয়ে শঙ্কৰদেৱৰ দ্বাৰা প্ৰচাৰিত নৱবৈষ্ণৱ আন্দোলনক হিন্দু শাস্ত্ৰত থকা পৱিত্ৰ বৈষ্ণৱ পন্থ বুলি স্বীকৃতি দিছিল।

সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকলৰ অৱদান :

সমাজ সংস্কাৰক আৰু বৈষ্ণৱ গুৰু শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে বামাণৰ অনুবাদক মাধৱকন্দলিক অপ্ৰমাদী কবি বুলি শ্ৰদ্ধা জনাইছিল। লোক প্ৰবাদ মতে মাধৱ কন্দলিৰ ঘৰ দৰং জিলাৰ জলজলি গাওঁ পঞ্চায়ত এলেকাত আছিল। উক্ত অঞ্চলটো মধ্য অসমৰ অন্তৰ্গত। অনন্ত কন্দলি, কৱিৰাজ মিশ্ৰ হৰিবৰ আতা (যিয়ে

পাচখন সত্ৰ স্থাপন কৰিছিল) হৰিবৰ আচাৰ্য্য, বংশী গোপাল গুৰু, বামসৰস্বতী (যিয়ে প্ৰথম মহাভাৰত আৰু গীতগোবিন্দ অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰিছিল) আদি সকলোৱে সূৰ্য্যবিপ্ৰ শাখাৰ আছিল। উষা পৰিণয় নলদময়ন্তী, দশমস্কন্ধ, মাৰ্কেণ্ডেয় চণ্ডী আদিৰ লিখক পিতাম্বৰ দ্বিজ সূৰ্য্যবিপ্ৰ শাখাৰ। হৰগোবী সংবাদ তন্ত্ৰ কালিকাপুৰাণ আদিৰ ৰচক সূৰ্য্যবিপ্ৰই। ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজ বৰুৱাই তেওঁৰ মাতৃপক্ষ অনন্ত কন্দলিৰ বংশৰ বুলি লিখি গৈছে অনন্ত কন্দলিৰ বংশৰ এটি ঠালে মঙলদৈ মহকুমাৰ দাহী মৌজাত বাসকৰি আছে।

ভৱিষ্যত পুৰুষ সকলে কৃতজ্ঞতাৰে সূৰ্য্যবিপ্ৰ নিয় লিখিত সূৰ্য্যবিপ্ৰ শাখাৰ লোকসকলকো তেওঁলোকৰ মূল্যবান অৱদানৰ বাবে। সেইসকল হৈছে শৰাইঘাটৰ যুদ্ধৰ প্ৰধান জ্যোতিষী অচ্যুতানন্দ সাগৰ খড়ি, স্মৃতখড়ি, বলদেৱ সূৰ্য্যখড়ি (দৰং ৰাজ বংশাৱলীৰ লিখক আৰু পণ্ডিত), বিহু কলাপচন্দ্ৰ, কণ্ঠভূষণ দ্বিজ, বিদ্যাপঞ্চানন, চন্দ্ৰেশ্বৰ আদিতা, শ্ৰীকান্ত সূৰ্য্যবিপ্ৰ, শ্ৰীধৰ দৈবজ্ঞ (নব নাৰায়ণৰজাৰ সভাপণ্ডিত) স্ককবি নাৰায়ণদেৱ, চন্দ্ৰচূড় আদিতা অনন্ত আচাৰ্য্য, দানোদৰদ্বিজ, শুভনাথ দ্বিজ সৰস্বতী, গোবিন্দ মিশ্ৰ [গীতাৰ অনুবাদক] বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপ, হৰকান্ত শৰ্ম্মা বৰুৱা সদৰামিন [বুৰঞ্জীবিদ] ৰজনীকান্ত বৰদলৈ (মিৰি জীৱী, মনোমতী দন্দুৱাজোহ, ৰাধাকলিনীৰবণ, ৰঙ্গিলী, নিৰ্ম্মল ভকত, ৰহদৈ লিগিৰী তাম্ৰেশ্বৰীৰ মন্দিৰ, খাৱা আৰু থোইবী আদি উপন্যাসৰ লিখক) মহেশ্বৰ বৰুৱা [শিক্ষাবিদ আৰু সংবাদ সেৱী] ৰাধানাথ চাংকাকতী [সমাজ সেৱী আৰু টাইমচ্ অব্ আসামৰ সম্পাদক] মাধৱ চন্দ্ৰ বৰদলৈ (লিখক আৰু প্ৰাচীন অসমীয়া সপ্তকাণ্ড বামাণ সংকলন কৰি প্ৰকাশ কৰোঁতে); তেওঁৰ পুত্ৰ কৰ্ম্মবীৰ নবীন চন্দ্ৰ বৰদলৈ (ৰাজনীতিজ্ঞ আৰু গৃহলক্ষী, কৃষ্ণলীলা, দন্দু বীদমন, বিষাদকাহিনী

তৰুণ কাঞ্চনৰ লিখক), নবীন বৰদলৈৰ কন্যা, পদ্মশ্ৰী নলিনী বালা দেৱী (অসমৰ শ্ৰেষ্ঠতম মহিলা কবি-প্ৰাক্তন অসম সাহিত্য সভাৰ সভানেত্ৰী), গোপীনাথ বৰদলৈ (অসমৰ প্ৰথম মুখ্য মন্ত্ৰী) মালভোগ বৰুৱা (উদ্যোগপতি); তেওঁৰ পুত্ৰ প্ৰসন্ন কুমাৰ বৰুৱা (স্বদেশ হৈতিষী আৰু উদ্যোগপতি) কীৰ্ত্তি নাথ বৰদলৈ [সাংবাদিক আৰু লিখক]; তেওঁৰ পুত্ৰ শ্ৰীমুক্তিনাথ শৰ্ম্মা বৰদলৈ [শিক্ষাবিদ আৰু ভক্ত প্ৰহ্লাদ, বাসন্তীৰ অভিষেক, লুইত কোৱৰ, মেঘাৱলী আদিৰ লিখক] ডঃ হিতেন্দ্ৰকুমাৰ বৰুৱা [বৈজ্ঞানিক], পণ্ডিত যাদৱ চন্দ্ৰ বৰদলৈ [জ্যোতিষী,] জ্যোতিঃশিৰোমণি আদানাথ ভট্টাচাৰ্য্য, তেওঁৰে সূযোগ্য পুত্ৰ অধ্যাপক পুৰুষোত্তম ভট্টাচাৰ্য্য [অসমৰ শ্ৰেষ্ঠতম জ্যোতিষী, নলবাৰী সংস্কৃত কলেজৰ জ্যোতিষ শাস্ত্ৰৰ মুখ্য অধ্যাপক, বিচাৰ্চকলাৰ, অসম চৰকাৰ আৰু গুৱাহাটী হাইকোৰ্টৰ জ্যোতিষী], অনন্ত নাৰায়ণ দেৱ গোস্বামী, স্মৃতিৰত্ন [সত্ৰাধিকাৰ আৰু “জাতিচন্দ্ৰিকা” গ্ৰন্থৰ সংকলক], শ্ৰীপবনাথ শৰ্ম্মা [শিক্ষাবিদ আৰু লিখক], শ্ৰীযজ্ঞেশ্বৰ শৰ্ম্মা [শিক্ষাবিদ আৰু জ্যোতিষী]; শ্ৰীসৰ্বেশ্বৰ বৰদলৈ [ৰাজনীতিজ্ঞ] শ্ৰীহেমবৰুৱা [আধুনিক সাহিত্য, স্মৃতিৰ পাপৰি, আঁচুফুল, সানমিহলি, এই গাওঁ এই গীত, বহাগতে পাতি যাওঁ বিয়া; পছোৱাৰ ৰেঙনি, ব্ৰহ্মদেশৰ নাট্যৰ: ৰামায়ন আখ্যান, সোনবৰণীয়া দেশ ব্ৰহ্মদেশৰ জিলিমিলি, সাগৰ দেখিছা, বঙাকৰবীৰ ফুল, ইজৰাইল, মেকং নৈ দেখিলো, সূৰ্য্যমুখী, কলকী, কিউপিড আৰু চাইকী, ডাক পখিলী, বিয়াল্লিচৰ বিপ্লৱত অসম, The Red River and the Blue Hill, The Fairs and Festivals of Assam, Modern Assamese poetry, Idle Hours, Folk Songs of India, Assamese Literature, Lakshmi Nath Bezbarua, বালিছন্দা, মনময়ুৰী আদি গ্ৰন্থৰ লিখক] কবি,

ভূতপূৰ্ব সংসদী সদস্য, শিক্ষাবিদ বৰ্ত্তমান Assam Express নামৰ ইংৰাজী বাতৰি কাকতৰ সম্পাদক, আৰু অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি; শ্ৰীতপেশ্বৰ শৰ্ম্মা (মুক্তি যুজ্জাক আৰু সাহিত্যিক) বীৰেশ্বৰ শৰ্ম্মা (শিক্ষাবিদ আৰু নাট্যকাৰ); অধ্যাপিকা নিৰ্ম্মল প্ৰভা বৰদলৈ (কবি); শ্ৰীদীনেশ্বৰ শৰ্ম্মা (ঐতিহাসিক আৰু মুক্তি যুজ্জাক) শ্ৰীৰমা বেজবৰুৱা (ঔপন্যাসিক), শ্ৰীগিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্ম্মা জ্যোতিষতীৰ্থ সামুদ্ৰিক বত্ৰ, সত্ৰাধিকাৰ ভুবন চন্দ্ৰ গোস্বামী (সাহিত্যিক), শ্ৰীকৈলাস শৰ্ম্মা (সাহিত্যিক) শ্ৰীমতী অনু বৰুৱা (সাহিত্যিক) শ্ৰীপ্ৰমোদ লাল বৰুৱা পি এইচ, ডি (পৃথিৱীৰ সৰ্ব্বশ্ৰেষ্ঠ ৬০ জন বৈজ্ঞানীকৰ এজন) শ্ৰীঅতুল চন্দ্ৰ শৰ্ম্মা পি, এইচ, ডি, (ৰাষ্ট্ৰ সংঘৰ সহযোগী বৈজ্ঞানীক) শ্ৰীপূৰ্ণ শৰ্ম্মা পি, এইচ, ডি, শ্ৰীঅখিল শৰ্ম্মা পি, এইচ, ডি, শ্ৰীসদানন্দ বেজবৰুৱা পি, এইচডি শ্ৰীতাৰক শৰ্ম্মা (শিক্ষাবিদ, বৰ্ত্তমান ভাৰত চৰকাৰে ফিজিত শিক্ষকতা কৰিবলৈ পঠাইছে), শ্ৰীদীপেন্দ্ৰ নাথ শৰ্ম্মা (সাহিত্যিক, লণ্ডন জ্যোতিৰ্বিজ্ঞান সভাৰ সদস্য), শ্ৰীবীৰেন চাংকাকতী আই, এ, এচ, শ্ৰীগোলোকেশ্বৰ বৰুৱা আই এ এচ, শ্ৰীযোগানন্দ চাংকাকতী আই, এ. এচ, শ্ৰীঅৰুণ চন্দ্ৰ চাংকাকতী আই, এ. এচ, শ্ৰীনিশি চাংকাকতী আই, পি এচ, শ্ৰীবিষ্ণুপ্ৰাণ চাংকাকতী (অৱসৰ প্ৰাপ্ত চীফ ইঞ্জিনিয়াৰ) শ্ৰীমতী বত্ৰা বৰুৱা (বিদূষী মহিলা, ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ সূযোগ্য কন্যা), শ্ৰীগোলাপ চন্দ্ৰ বৰদলৈ আই, পি, এচ, প্ৰফেচাৰ হৰেশ শৰ্ম্মা (অসম মেডিকেল কলেজ) প্ৰফেচাৰ পূৰ্ণ চাংকাকতী (অসম মেডিকেল কলেজ), আদি স্বনাম ধন্য লোকৰ নাম উল্লেখ কৰা হ'ল। এই সকল লোকত বাদেও উক্ত সমাজৰ বহুলোকে অসমীয়া জাতীয় জীৱনত নিজ নিজ কৰ্মৰ দ্বাৰাই সেৱা আগ বঢ়াই আহিছে।

অসমৰ সকলো লোকেই সূৰ্য্যবিপ্লৱ বা দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ শ্ৰেণীত

জন্মলাভ কৰা স্বৰ্গীয় গোপীনাথ বৰদলৈৰ নাম চিৰকাল কৃতজ্ঞতাৰে স্মৰিব। এইজনা বীৰ পুৰুষ আৰু দেশ প্ৰেমী লোক নথকা হেতেন গ্ৰুপিং ফলত অসমৰ সুকীয়া অস্তিত্ব নোহোৱা হ'ল হেতেন। “বৰদলৈয়েই আছিল একমাত্ৰ সিংহ পুৰুষ আৰু অদ্বিতীয় নায়ক—যিজনৰ সময়োপযোগী বলিষ্ঠ ভূমিকা আৰু দূৰদৃষ্টিৰ ফলত অসমৰ মানচিত্ৰ পাকিস্থানৰ বুকুত জাহ যোৱাৰ পৰা ৰক্ষা পৰিল। মুখ্যমন্ত্ৰী হিচাবে বৰদলৈৰ স্থান নিতান্তই উচ্চত : যিজনৰ ত্যাগ, সততা, বদান্যতা ৰাজনৈতিক ক্ষুদ্ৰ বিচাৰ বুদ্ধি, আদৰ্শ অনাবস্থ্যৰ প্ৰিয় জীৱন আৰু বিপুল জনপ্ৰিয়তাৰ কথা সদৌটি অসমীয়া ৰাইজে সৰ্ব্বদাই শ্ৰদ্ধাৰে সোঁৱৰিব। বৰদলৈৰ সিংহ নাদত দিল্লী থমকি বৈছিল, বলিষ্ঠ নেতৃত্বৰ প্ৰতি দিল্লীয়ে পদে পদে নতি স্বীকাৰ কৰিব লগীয়া হৈছিল।” সকলোৰে আদৰৰ এই নেতা গৰাকীয়ে অসমৰ প্ৰথম মুখ্যমন্ত্ৰী হৈ জীৱনৰ শেষ মুহূৰ্ত্ত পৰ্য্যন্ত অসমৰ স্বাৰ্থৰ হকে যুজিছিল।

পুৰুষসিংহ কাম্ৰবীৰ নবীনচন্দ্ৰ বৰদলৈ অসমৰ স্বাধীনতা যুজ্জাক আৰু অসমত কংগ্ৰেছৰ স্বাধীনতা আন্দোলন চলোৱাৰ মূলতে বিলাতলৈ গৈ ব্ৰিটিশ চৰকাৰৰ আগত কাম্ৰবীৰ বৰদলৈ আৰু স্বৰ্গীয় প্ৰসন্ন কুমাৰ বৰুৱাই অতি সাহসেৰে অসমক এখন প্ৰদেশ বুলি স্বীকৃতি দিয়াবলৈ যুদ্ধ দিছিল। যাৰ ফলত অসম এখন সুকীয়া প্ৰদেশ হল আৰু নিজস্ব ভাষা সংস্কৃতি ৰক্ষা কৰিবলৈ সক্ষম হ'ল। দুখীয়া দৰিদ্ৰৰ পৰম বন্ধু অধিবক্তা বৰদলৈয়ে, ইংলণ্ডৰ ঠায়ে ঠায়ে মিটিঙত বক্তৃতা দি অসমৰ চাহ বাগিচাৰ কুলি বিলাকৰ দুখ দুৰ্দ্দশা দূৰ কৰিবলৈ জনমত গঢ়ি তোলে। বাগী, নাট্যকাৰ অভিনেতা, খেলাক, জাতীয়তাবাদী, ত্যাগী, চাহ বাগিচাৰ শ্ৰমিক আৰু অন্তৰ্গত সম্প্ৰদায়ৰ স্বাৰ্থৰক্ষাৰ বাবে ব্ৰতী, বিচক্ষণ সংসদী সদস্য, এনে এজন বহুগুণ বিশিষ্ট লোক অসমত

অতি বিৰল। এই খিনিতে উল্লেখ কৰিব পাৰি যে, ১৮৮৭ চনত কংগ্ৰেছ মহাসভাৰ মিষ্টাৰ বদৰ উদ্দিন তায়বজিৰ সভাপতিত্বত মাদ্ৰাজত বহা তৃতীয় অধিবেশনত অসমৰ পৰা ডিব্ৰুগড়ৰ স্বৰ্গীয় ৰাধানাথ চাংকাকতীয়ে অসমৰ প্ৰতিনিধি স্বৰূপে যোগ দিছিল। সৰ্ব্ব ভাৰতীয় নেতা আৰু সংসদী সদস্য হেম বৰুৱাক নজনা মানুহ ভাৰতত নাই। এইজন লোকৰো গুণ বৰ্ণাই শেষ কৰিব নোৱাৰি।

সূৰ্য্যবিপ্লৱ দ্বাৰা সত্ৰস্থাপন :

সূৰ্য্যবিপ্লৱসকলে হিন্দুধৰ্ম্ম আৰু সংস্কৃতিৰ প্ৰচাৰ কৰিছিল। অসমৰ প্ৰধান চাৰিসত্ৰ—আউনিআটি, কমলাবাৰী গড়মূৰ, কুৰুৱা-বাহী আদি স্থাপন কৰাত আগভাগ লৈছিল সূৰ্য্যবিপ্লৱসকলে। তেওঁলোকে বিহাৰ আৰু বঙ্গদেশতো অসমৰ ধৰ্ম্মীয় চিন্তা আৰু ক'লা প্ৰচাৰ কৰিছিল। তেওঁলোকে আলিবাৰী সত্ৰ, চিন্তামণি সত্ৰ, বিশ্বসত্ৰ, ভবদেৱ সত্ৰ, বামুন্দি সত্ৰ, জল্জলি সত্ৰ, স্থাপন কৰি তেওঁলোকে ধৰ্ম্মৰ বাণী আজিও প্ৰচাৰ কৰি আছে। ভাৰতীয় হিন্দু সমাজ, তেওঁলোকৰ এই প্ৰচাৰ কাৰ্য্যৰ বাবে নিশ্চয় কৃতজ্ঞ হব লাগিব।

কামাখ্যাত যেতিয়া হিন্দু সংস্কৃতিৰ পতন হয় তেতিয়া ইয়াৰ প্ৰধান পুৰোহিত সূৰ্য্যবিপ্লৱই আছিল। যোগিনীতন্ত্ৰৰ সময়লৈকে তেওঁলোকে তাত পুৰোহিত্য কৰিছিল। নবগ্ৰন্থ মন্দিৰত সূৰ্য্যবিপ্লৱ সকলে বুৰঞ্জীয়ে ঢুকি নোপোৱা দিনৰ পৰাই গ্ৰন্থকপী জনাৰ্দ্দন বিষ্ণুৰ সৰ্বদা পূজা প্ৰাৰ্থনা কৰি আহিছে। তাৰোপৰি বিশ্ববাসীৰ মঙ্গলৰ বাবে প্ৰতিবছৰে ঋক্ বেদোক্ত হোম যজ্ঞ (অগ্নিত দুধ, দৈ, চাউল, বি আদিৰ আহুতি দি কৰা সাধ্বিক যজ্ঞ) ইয়াত অনুষ্ঠিত হয়।

কৃতজ্ঞ বজা প্ৰজা

প্ৰাচীন বৈদিক যুগত দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ সকলৰ প্ৰতি বজা আৰু প্ৰজাসকলোৱে তেখেত সকলে আগবঢ়োৱা বৰঙণিৰ বাবে কৃতজ্ঞ আছিল। গৌতমৰ ধৰ্ম্ম সূত্ৰ ৮।১ শ্লোকত পোৱা যায় যে জ্যোতিষী আৰু দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ সকলে যি কৰ বজাই তাকে শুনিব লাগিছিল, কিয়নো “তাৰ ওপৰত সম্পদ আৰু নিৰাপত্তা লাভ নিৰ্ভৰ কৰিছিল।” অসমতো সূৰ্য্যবিপ্লৱসকলে সমাজলৈ আগবঢ়োৱা সেৱাৰ বাবে বজা, প্ৰজা সকলোৱে কৃতজ্ঞতা প্ৰকাশ কৰি আহিছে। হলিৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ বুৰঞ্জীৰ ৮৫ পৃষ্ঠাত লিখিছে “হিন্দুদেৰ জাতিৰ মনো শ্ৰেষ্ঠ ব্ৰাহ্মণ দেশ ভেদে তাহাৰ নানা ভেদ আছে। বঙ্গদেশে যে সকল বাঢ়ীয়া, বাবেজ প্ৰভৃতি শ্ৰেণী তাহাৰ নাম ও আসামে নাই। আপন আপন ক্ৰিয়াৰ দ্বাৰা শ্ৰেষ্ঠতাকপে গণিত হয়। পূৰ্বে যাহাৰ ক্ৰিয়াবানছিলেন তাহাৰ দিগকে বাজা পুৰস্কাৰ কৰিয়া স্বৰ্ণ যজ্ঞোপবীত ও ব্ৰহ্মযন্ত্ৰিকা দি দান পূৰ্বক শ্ৰেষ্ঠতাকপে গণনা কৰিয়াছিলেন। তাহাদেৰ সন্তান পৰম্পৰা অদ্য পৰ্য্যন্ত শ্ৰেষ্ঠতাকপে গণিত হইতোছেন।” ১৫৬৩ চনত আহোম ৰজাই সূৰ্য্যবৰ নামৰ দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ এজনক পাণ্ডিত্যত মোহিত হৈ এখন সোণৰ মুখা আৰু স্বৰ্ণ যজ্ঞোপবীত প্ৰদান কৰে। সূৰ্য্যবৰ পিচলৈ সোণামুৱা দৈৱজ্ঞ বুলি জনাজাত হয়। গদাধৰ সিংহই অৰ্জুন দৈৱজ্ঞক (অধ্যাপিকা কৰি নিৰ্ম্মল প্ৰভা বৰদলৈৰ পূৰ্ব পুৰুষ) আৰু উদয়াদিত্য ৰজাই শৰাইবাটৰ যুদ্ধৰ মুখা জ্যোতিষী পণ্ডিত অচ্যুতানন্দক সাগৰ খড়ি উপাধি প্ৰদান কৰে আৰু সোণৰ যজ্ঞোপবীত প্ৰদান কৰে। ইয়াৰ বাদেও ফলিয়া, সুকমল আৰু নাইৰ বৰদলৈৰ বংশই ব্ৰাহ্মণৰ শ্ৰেষ্ঠতাজ্ঞাপক স্বৰ্ণ উপবীত পায়।

আগতে উল্লেখ কৰি অহা সোণামুৱাক আহোম ৰজাই ১৫৬৩

খৃষ্টাব্দত মজিন্দাৰ বৰুৱা পাতে। মজিন্দাৰ বৰুৱা আছিল বজাৰ ব্যক্তিগত সচিব আৰু পৰামৰ্শদাতা, তেওঁ বৈদেশিক পৰিক্ৰমা বিষয়ৰো সৰ্ব্বেসৰ্ব্ব আছিল। এই পদবী এই বংশৰ লোকে অতি নিষ্ঠাৰে আহোমৰ শেষ ৰাজত্ব কাললৈ ভোগ কৰিছিল। এই বংশৰে শেষ ভোটা তৰা, বুৰঞ্জীবিদ, হৰকান্ত শৰ্ম্মা বৰুৱা সদৰামিন। এই বংশৰ জীৱী কালৰ বহুতো কৃতবিদ্যা লোক এতিয়াও আছে।

যেতিয়া আহোম ৰজাসকল দুৰ্বল হৈ পৰিল মান মোৱামৰীয়া আৰু তলতীয়া বিষয়াসকলৰ কু-শাসনৰ ফলত দেশ ভাগি গ'ল মানুহে দেশ এৰি পলাবলৈ ধৰিলে, এনে অৱস্থাৰ কিছুপৰিমাণে অৱসান হ'ল বুঢ়ীছৰ আগমনত। বুঢ়ীছ আহিয়ে দাস প্ৰথা (গোলাম বান্দী) বিলোপ কৰিলে। আইনৰ চকুত সকলোকে সমান কৰিলে। সচৰাচৰতে সূৰ্য্যবিপ্লৱ সকলৰ তেজস্বিতা, নিৰ্ভিকতা, উদাৰমন লক্ষ্য কৰিয়েই সুদূৰদৰ্শী ৰাজনীতিজ্ঞ বুঢ়ীছ শাসক সকলে সেয়ে দেশ পুনৰ সুস্থিৰ কৰিবলৈ পুনৰ অভিজ্ঞ সূৰ্য্যবিপ্লৱ সকলক দায়িত্ব অপৰ্ণ কৰে। একে সময়তে বুঢ়ীছ নিযুক্ত পাঁচজন সমাজৰ আস্থাভাজন সূৰ্য্যবিপ্লৱ সদৰামিনে দেশ পুনৰ সংস্থাপিত কৰিবলৈ উঠিপৰি লাগিল। সেই সকল আছিল, হৰকান্ত সদৰামিন, দেউ নাথ সদৰামিন, সোমনাথ সদৰামিন, দেৱদত্ত সদৰামিন আৰু জীউৰাম সদৰামিন। দেশত ন্যায়-বিচাৰ আৰু শান্তি স্থাপিত হ'ল। সেই যুগত সদৰামিন অতি উচ্চ স্থাপৰ দায়িত্বশীল বিষয়া আছিল। দৰং ৰাজবংশই সূৰ্য্যবিপ্লৱ সকলক প্ৰভুত সমাদৰ কৰিছিল। ৰামসৰস্বতীক দৰঙী ৰজাই কোচ বিহাৰৰ পৰা আনি নিজ ৰাজ্যত মাটি বৃত্তি দি স্থাপন কৰিছিল। তেওঁৰ বংশোদ্ভৱ লোক এতিয়াও সংস্কৰীয়া পাৰা গাঁৱত বৰ্ত্তমান। সুকৰি নাৰায়ণ দেৱে দৰঙী ৰজাৰ পৰা সমাদৰ পাইছিল। দৰং ৰাজবংশোদ্ভৱ

গ্ৰন্থকাৰ পণ্ডিত প্ৰবৰ বলদেৱ সূৰ্য্যখড়িক বহু মাটি বৃত্তি দি সভা-পণ্ডিত কৰাৰ বাদেও ৪৮ বিঘা মাটিৰ এটি পুখুৰী খনাই এই পণ্ডিত জনক দিছিল। এই বিঘাট বলদেৱ পুখুৰী এতিয়াও বিদ্যমান। এই বংশৰ বহুতো লোকে বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত আঙ্গিও সুনাম অৰ্জন কৰিছে। বজাৰ সন্মানিত আন এজন পণ্ডিত আছিল জনাৰ্দন খড়ি। এই বংশৰ পৰাও ডঃ অতুল চন্দ্ৰ শৰ্মাকে (এম্, এচ্, চি, এম্, এচ্, পি, এইচ্, ডি) প্ৰমুখ্যে বহুতো কৃতবিদ্যা লোক ওলাইছে। সাগৰ খড়িয়ে কুৰ্মাৱলী বধ গ্ৰন্থ বচনা কৰিছিল দৰং ৰাজবংশৰ পৃষ্ঠপোষকতাত। এই থিনিতে ভানুখড়িৰ নামো উল্লেখ কৰিব পাৰি। দৰং ৰাজবংশত যিখিনি পুৰাণ আদি অনুবাদ হৈছিল তাৰ অনুবাদক সকলৰ অধিক ভাগেই সূৰ্য্যবিপ্ৰ আছিল বুলি জনা গৈছে।

কোচ ৰাজত্বৰ আগতে লোকৰায়, দেৱৰায়, মৌৰায়, চৌৰায় আদি ভূঞাই ইয়াত ৰাজত্ব কৰিছিল। সেই সকল বৈষ্ণৱ ভূঞা আছিল। ধৰ্ম্মদেৱ দৈৱজ্ঞ ভূঞাৰ পুত্ৰ সম্বৎসৰ (যাক 'শিয়াল গোসাই' বুলিছিল) এজন ভাৰত বিখ্যাত বৈষ্ণৱ পণ্ডিত আছিল। ধৰ্ম্মদেৱ ভূঞাই এই অঞ্চলত বহাগ মাহত দৌল উৎসৱ পাতি বিষ্ণু পূজা কৰা নিয়ম উলিয়ায়। বৰ্ত্তমান মঙ্গলদৈ মহকুমাত যিমান বেচি ঠাইত বিষ্ণু পূজা কৰা হয় অসমৰ ক'তো ইমান কৰা নহয়।

এইদৰে প্ৰাচীন কালৰ পৰা বৰ্ত্তমান সময়লৈকে অসমত সূৰ্য্য-বিপ্ৰ সকলে কি ধৰ্ম্ম, কি ৰাজনীতি, কি সাহিত্য সকলোতে দিয়া অৱদান কম নহয়, যদিও তেওঁলোকৰ সংখ্যা অসমত ইয়াৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ তুলনাত অতি নগণ্য।

পণ্ডিতৰ মতিভ্ৰম বহস্য পূৰ্ণ :

অসমৰ সাংস্কৃতিৰ বুৰঞ্জী লিখক দুজনমান তথা কথিত পণ্ডিতে,

অজ্ঞতাৰশতঃ অথবা অন্যাকাৰণতেই দৈৱজ্ঞ বা গণক এটা জাতি-বাচক শব্দ হিচাবে ধৰি লৈ ব্ৰাহ্মণ ভিন্ন অন্যএটা জাতি বুলি নিৰ্দেশ কৰি 'পণ্ডিতালিৰ' পৰিচয় দিবলৈ অপচেষ্টা কৰিছে আৰু বহুব্যৱহাৰিত সূৰ্য্যবিপ্ৰ শব্দটো এবাই গৈছে। ব্ৰাহ্মণৰ ভিতৰৰ লিখক, ডঃ বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই ইংৰাজীত লিখা অসমৰ সংস্কৃতিক বুৰঞ্জীত দৈৱজ্ঞ বা গণক অন্যজাতি (Other caste) শাখাত লিখি এই প্ৰাচীন ব্ৰাহ্মণ শাখাটোক অবজ্ঞা আৰু অপমানিত কৰিছিল। অৱশ্যে লিখকে এই ভুল পিছত স্বীকাৰ কৰিছিল আৰু পিচত ৰচিত "অসমৰ লোক সংস্কৃতি" গ্ৰন্থত অসমৰ দুই শ্ৰেণী ব্ৰাহ্মণৰ কথা পৰিস্কাৰ কৈ লিখিলে। আন এজন বুৰঞ্জী-বিদ 'পণ্ডিত' ডঃ পি. চি. চৌধুৰীয়ে ওপৰোক্ত জনৰ কিতাপৰ নিচিনাকৈ নতুন সংস্কৃতিৰ বুৰঞ্জী এখন লিখি "ডক্টৰেট" উপাধি পাইছে - তেওঁ সেই অন্য জাতিৰ শাখাত দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ সকলক ভুলকৈ সোমাইছে। ডঃ চৌধুৰীয়ে ইতিমধ্যে তেওঁৰ নিজা ভুল স্বীকাৰ কৰিছে। (পৰিশিষ্টত দ্ৰষ্টব্য)

এই দুজন লোকে 'গণক' শব্দ লৈ যি এটা 'বন্য উত্তেজনা' সৃষ্টি কৰিবলৈ গৈছে, ইয়াৰ মূলতে স্মৃতি শাস্ত্ৰোক্ত জাতি সমাজ আদি বিচাৰৰ অক্ষমতা আৰু তেওঁলোকে 'সংস্কৃতত লিখিলেই শাস্ত্ৰ হয়' বুলি লোৱা মনে'ভাৱ, সৰ্ব্বভাৰতীয় সমাজৰ ভিত্তিত চিন্তাকৰ'ৰ অক্ষমতা, তাৰোপৰি প্ৰাচীনত্ব অনুসাৰে শাস্ত্ৰ যি বিচাৰ কৰিব নজনাৰ দোষ। অসমৰ বহুমূৰীয়া বুৰঞ্জী, কথা গুৰুচৰিত, হৰগৌৰী সংবাদ আদিত সূৰ্য্যবিপ্ৰৰ উল্লেখ আছে। কিন্তু লিখক দুজনে এই শব্দটো ব্যৱহাৰ নকৰাৰ মূলত কিবা বিশেষ অভিপ্ৰায় আছে কি? যিয়ে নহওঁক, প্ৰকৃত মূল গ্ৰন্থ অধ্যয়ন নকৰাকৈ, দেশৰ সম্ভাৱ গুৰু গোসাইৰ লগত আলোচনা নকৰাকৈ এখন সমাজৰ বিষয় ভ্ৰান্তি মূলক অভিমত দিবলৈ যোৱাত তেওঁলোকৰ মতবাদ যুক্তিহীন

আক অৰ্থহীন হৈছে আৰু স্থধী সমাজে তাৰবাবে নিশ্চয় গৰি-
হনা দিব।

স্মৃতি সমূহকেই ধৰ্মশাস্ত্ৰ বোলা হয়। কোনো স্মৃতিত সূৰ্য্য-
বিপ্ৰ বা দৈৱজ্ঞক অৰ্হাক্ষণ বুলি কোৱা নাই। কিন্তু উক্ত পণ্ডিত
দুজনে এখন উপপুৰাণৰ (?) এটা প্ৰক্ষিপ্ত শ্লোকৰ দ্বাৰা সূৰ্য্যবিপ্ৰৰ
মূল নিৰ্ণয় কৰিবলৈ বৃথা প্ৰয়াস কৰিছে। এই উপপুৰাণখনৰ
বৰ্ত্তমান তিনিটা সংস্কৰণ পোৱা গৈছে, কিন্তু আচৰিত কথা যে
বহুত কথাত ইখনৰ লগত আন খনৰ মিল নাই। তাৰে এটা
সংস্কৰণত ‘গণক’ৰ জন্ম সম্পৰ্কে হীনাত্মক শ্লোক এটি আছে। এই
খনেই ‘আৰ্বাচীণ’ বৃহদ্ধৰ্ম পুৰাণ। সংস্কৃতিৰ বুৰঞ্জী লিখক দুজনে
সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকলৰ শ্ৰেষ্ঠাত্মক সম্পৰ্কে লিখা কথা সমূহ এবাই গৈছে।
এনে এক-দেশদৰ্শী মনোভাৱে সমাজৰ শান্তি শৃংখলাত বাধাট
ঘটায়। ইয়াৰ দ্বাৰা সমাজৰ এটি সৰ্বজনৰ প্ৰিয় ব্ৰাহ্মণ শাখাক
সমাজৰ আগত অনায়াস কৈ অৱমাননা কৰা হৈছে। এনে কাৰ্য্যৰ
বিচাৰ নিশ্চয় স্থধী সমাজে কৰিব।

পুৰাণ সমূহ সৰ্বসাধাৰণ লোকক শিক্ষাদিবৰ উদ্দেশ্যে ৰচিত
হৈছিল। ‘নিগম কল্প লতা’ নামৰ গ্ৰন্থত লিখিছে, “বেদ আৰু
স্মৃতিত যি ব্যৱস্থা আছে তাৰ আধা পুৰাণত লিখিছে। পুৰাণৰ
বিধিৰ দ্বাৰাই কৰ্ম কৰিলে ফল নাপায় আৰু ‘নিৰয়’ নামৰ
নৰকত পৰে।”

‘পণ্ডিত’ দুজনে ব্যৱহাৰ কৰা “প্ৰামাণ্য গ্ৰন্থ” (?) বৃহদ্ধৰ্ম
পুৰাণখনেই বা কি তাৰ এটি বিচাৰ কৰা হওঁক, যাৰ আলমত
এটি বন্য উত্তেজনাৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে। হিন্দু সকলৰ
১৮ খন পুৰাণ আছে, শ্লোক সংখ্যাবে সেইবোৰৰ নাম দিয়া হ’ল।

১। ব্ৰহ্ম পুৰাণ (১০,০০০)

২। পদ্ম পুৰাণ (৫৫,০০০)

৩। বিষ্ণু পুৰাণ	(২৩,০০০)
৪। শিৱ ..	(২৪,০০০)
৫। ভাগৱত ..	(১৮,০০০)
৬। নাৰদ ..	(২৫,০০০)
৭। মাৰ্কণ্ডেয় ..	(৯,০০০)
৮। অগ্নি ..	(১৫,০০০)
৯। ভৱিষ্য ..	(১৪,৫০০)
১০। ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত্ত ..	(১৮,০০০)
১১। বৰাহ ..	(২৪,০০০)
১২। লিঙ্গ ..	(১১,০০০)
১৩। স্কন্ধ ..	(৮১,০০০)
১৪। বামণ ..	১০,০০০)
১৫। কুৰ্ম ..	(১৭,০০০)
১৬। মৎস্য ..	(১২,০০০)
১৭। গৰুড় ..	(১৯,০০০)
১৮। ব্ৰহ্মাণ্ড ..	(১২,০০০)

ওপৰৰ উল্লেখিত হিন্দুৰ ১৮ খন পুৰাণৰ ভিতৰত বৃহদ্ধৰ্ম
পুৰাণৰ নাম নাই। গতিকে এইখন পুৰাণ নহয়, এখন তথাকথিত
পুৰাণ নামধাৰী গ্ৰন্থহে মাথোন। ইয়াৰ প্ৰাচীনতাও নাই। ১৫শ
কি ১৬শ শতিকাত ইয়াৰ ৰচনা হয় বুলি পণ্ডিত সকলে অনুমান
কৰে। এই উপ-পুৰাণত মহা-পুৰাণ ১৮ খন আৰু ১৮ খন উপ-
পুৰাণৰ কথা উল্লেখ আছে। গতিকে এইখন ১৯শ উপ-পুৰাণ।
এই “পুৰাণ” নামধাৰী গ্ৰন্থখন বহু মিছা বা গাৰ্জাখুৰী গল্পৰ সমা-
বেশত সম্পূৰ্ণ হৈছে। তাৰে এটি নমুনা দিয়া হ’ল। বেণৰজা সম্পৰ্কে
ইয়াত এটি আখ্যান আছে, সেই আখ্যানটো অনুধাৱণ কৰা যাওঁক—

“বেণৰজা কুমাৰ সৌ সদাদৰ্প সমন্বিতঃ।”

“বেণবজা, ল’ৰাকালৰ পৰাই দান্তিক।” তেওঁ গৃহস্থৰ ঘৰে ঘৰে ল’ৰা বিচাৰি ধৰি আনি জৰিবে বান্ধি পানীত পেলাই দিবলৈ ধৰিলে। এদিন বেন সিংহাসনত উঠিল।

“স্বভাৱঃ পিবকো বেনো লন্ধা সিংহাসনস্থথা।

ধৰ্ম্মাণিষেধয়ামান বৰ্ণাশ্ৰম কুলো চিতান ॥

ণ যষ্টবাং ণ দাতবাং ণ হোতবাং দ্বিজাঃ কশ্চিৎ।

ইতি নিবাবয়াদ্ধৰ্ম্মান ভেৰী ঘোষণ সৰ্ব্বতঃ ॥”

স্বভাৱতেই লোকসকলক পীড়া দিয়া বেনে এনে ৰাজ সিংহাসন পাই প্ৰজা সকলক স্বধৰ্ম্ম আৰু কুল ধৰ্ম্ম আচৰিগৈ হাক দিলে। আৰু ভেৰী বজাই ঘোষণা কৰিলে যে তেওঁৰ দেশত কোনো ঋষিয়ে যজ্ঞ, দান হোম আদি কৰিব নোৱাৰে। ঋষি সকলে এই কাৰ্য্যৰ প্ৰতিবাদ কৰিলে আৰু ভাল শাসন নহলে বৰ্ণসংকৰৰ সৃষ্টি হ’ব বুলি কলে। ৰজাই বৰ্ণসংকৰ জন্মাই ৰং চাবলৈ মন কৰিলে।

“বলাংকাৰেণ ব্ৰাহ্মণাং সংগমসাত্ত ক্ষত্ৰিয়ং।

পুত্ৰমুৎ পাদয়ামাস বেনো নাস্তিক প্ৰবৰ ঃ”

ইত্যাদি—

নাস্তিক বেন ৰজাই বলকৰি ব্ৰাহ্মণী বিলাকক ক্ষত্ৰিয় লগত আৰু বৈশ্যানী সকলক ক্ষত্ৰিয়ৰ লগ লগাই সন্তান জন্মালে। ইত্যাদি ঋষি সকলে এদিন এই কাৰ্য্যৰ প্ৰতিবাদ কৰি হুঙ্কাৰ শব্দ কৰি ৰজাক মাৰিলে:

“তস্যা হুঙ্কাৰ নষ্টস্য মথিত্বা পানি যুগ্মকং

পৃথুমাদাং ক্ষিতিনামং সপত্নীকম ভাবয়ন্ ॥

সৰ্বৈৰ বৈ নিশিচুস্তঞ্চ কুমাৰং পৃথুনামকং।

অভিষিক্ত পৃথুং ৰাজো ধৰ্ম্মেণ পালয়ণ প্ৰজা ॥”

ঋষি সকলে ৰজাৰ মৃত্যু হোৱাত হাত দুখনত ধৰি মন্ত্ৰন কৰিবলৈ ধৰিলে। মন্ত্ৰন কৰোতে বেন ৰজাৰ শৰীৰৰ পৰা পত্নীসহ

পৃথুৰজা উপজিল। তেতিয়া ঋষিসকলে পৃথুক ৰজা পাতিলে।

এই বৰ্ণনাত দেখা গ’ল:—

(১) বেণে সকলোতে বৰ্ণসংকৰ জন্মালে। যদি এই শ্লোক সমূহৰ কথা সত্য বুলি ধৰা হয় তেনেহলে কতো ব্ৰাহ্মণকে আদি কৰি কোনো জাতি নাথাকিল সকলো বৰ্ণসংকৰ জাতিত পৰিণত হ’ল। এইটো কোনো জাতিৰে গ্ৰহণযোগ্য তথ্য নহয়।

(২) হুঙ্কাৰ শব্দ কৰোতে মানুহৰ মৃত্যু হোৱা কথাটো বিশ্বাস যোগ্য নহয়।

(৩) বেণ ৰজাৰ হাত মন্ত্ৰন কৰোতে পৃথুৰজা আৰু তেওঁৰ ৰাণীৰ জন্ম হোৱা পৃথিৱীৰ কোনোৱে বিশ্বাস নকৰে।

এইখনেই বৃহদ্ধৰ্ম্ম পুৰাণ-যিখন পুৰাণৰ উপজিবা এনে কিছুমান অলিক কল্পনা বিলাসৰ সমষ্টি। গতিকে অসমৰ সংস্কৃতিৰ লিখক সকলে এইখন প্ৰামাণিক গ্ৰন্থ হিচাবে লোৱাটো কিমান যুক্তি সঙ্গত হৈছে, তাক সকলো চিন্তাশীল লোকে চিন্তা কৰক।

উপসংহাৰ:—

অসমৰ সূৰ্য্যবিপ্ৰ, দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ সকল কাণ্যকুজৰ পৰা অহা হিন্দু সংস্কৃতিৰ ধ্বজাবাহক ব্ৰাহ্মণ। তেওঁলোকে বৈদিক পদ্ধতিৰে বিভিন্ন দেৱতা তথা গ্ৰহসকল আৰু অগ্নিৰ নামত হোমযজ্ঞ সম্পাদন বংশানুক্ৰমে কৰি ব্যক্তি আৰু সমাজৰ মঙ্গল কামনা কৰি আহিছে। গ্ৰহাদি দেৱতাৰ পূজা ভোজবাজী নহয়। সূৰ্য্যৰ পৰাই বিশ্ব-ব্ৰহ্মাণ্ডৰ সৃষ্টি হৈছে। চন্দ্ৰাদিৰ আকৰ্ষণ বিকৰ্ষণ আদিৰ ফলত আমি জোৱাৰ ভাটা প্ৰত্যক্ষভাবে দেখিছো। মানুহৰ স্বাস্থ্য, ভাগ্য, দুৰ্ভাগ্যৰ ওপৰতো গ্ৰহৰ প্ৰভাৱ সকলোৱে মানি লৈছে। গ্ৰহ পূজাৰ মূলতে হৈছে ভগৱানৰ কপ প্ৰকাশক গ্ৰহ সকলৰ মাধ্যমেৰে পৰমেশ্বৰৰ লগত পৃথিৱীৰ মনুষ্য সমাজে যোগসূত্ৰ

স্থাপনৰ চেষ্টা মাথোন। সি প্ৰচণ্ড শক্তিৰ কেন্দ্ৰ সূৰ্য্যৰ পৰাই পৃথিৱী আদিৰ জন্ম হ'ল, সেই অনন্ত শক্তিলৈ মূৰ দোৱাই প্ৰাৰ্থনা জনাই সসীম মানবে অসীমৰ কণা এটি বুলি অনুভব কৰি নিজকে মৰীয়াই কৰে। শাস্ত্ৰত সেয়ে কোৱা হৈছে, “বিষ্ণু-বাদিত্য ক্ৰতিঃ” অৰ্থাৎ বিষ্ণু আৰু আদিত্য অভিন্ন। আদিত্যৰ আন এটি ৰূপ অগ্নি বুলি কল্পনা কৰা হৈছে। গতিকে অগ্নিত হোম প্ৰদান কৰি, আদিত্যক শ্ৰদ্ধা জনোৱা হয় বুলি অনুভব কৰে।

ইংৰাজী ভাষাত ‘Planet worship’ বোলা শব্দই প্ৰকৃততে হিন্দুৰ ‘গ্ৰহ পূজা’ শব্দৰ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিবলৈ অক্ষম। হিন্দুই নদ, নদী, সাগৰ, আকাশ, পৰ্বত গ্ৰহ নক্ষত্ৰাদি তেতিয়া কোটি দেৱতাক আৰাধনা কৰে। কিন্তু পশ্চিমীয়া দেশৰ চিন্তা চৰ্চা এক মুখী। গ্ৰহৰ নামত আত্মত্যাগ দান দৰাৰ পূৰ্বে পঞ্চদেৱতাৰ পূজাকে আদি কৰি বহুতো শাস্ত্ৰী। বিধান মানিব লাগে। সেয়ে গ্ৰহ পূজা এটি সামগ্ৰিক পূজাহে, ইয়াক অকল Planet worship অৰ্থত স্বয়ং সম্পূৰ্ণ বুলি ধৰাতো সমীচীন নহয়। প্ৰকৃততে হিন্দু সংস্কৃতি এটি সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি, ইয়াক বিচ্ছিন্ন কৰি বিচাৰ কৰিলে এই সংস্কৃতিৰ প্ৰকৃত বিচাৰ কৰা নহয়।

মানৱ সমাজে ভৱিষ্যতক জানিবলৈ বৰ বাগ্ৰ। সৌৰ বিজ্ঞান চৰ্চা কৰি পৃথিৱীৰ লোকৰ মাজলৈ কঢ়িয়াই আনিছিল বিজ্ঞানৰ সাধক সূৰ্য্যবিপ্ৰ সকলেই জ্ঞানৰ দীপ্তি, যাৰ, ফলত যি মানুহৰ ভাগ্য, দুৰ্ভাগ্য, অতীত, বৰ্তমান, ভৱিষ্যত হৈ জনা আছিল! সেই জ্ঞান মানুহৰ জ্ঞানৰ পৰিসৰৰ মাজলৈ আহিল। মানুহে ঐশ্বৰীক শক্তিয়ে শক্তিমান হল। এই মহাজ্ঞান প্ৰত্যক্ষ আৰু ফলপ্ৰসূ পৃথিৱীৰ আগত যদি ভাৰতে কিবা উৎকৰ্ষতাৰ বিষয় লৈ গোবৰ কৰিব পাৰে সেয়ে হৈছে জ্যোতিৰ্বিজ্ঞান।

আগতে উল্লেখ কৰা হৈছে যে—অসমত ব্ৰাহ্মণ দুই শ্ৰেণীৰ সূৰ্য্যবিপ্ৰ আৰু চন্দ্ৰ বিপ্ৰ। এই দুয়ো শ্ৰেণীৰ ব্ৰাহ্মণে বৰ প্ৰীতি পূৰ্ণ সম্পৰ্ক ৰক্ষা কৰি আহিছে আৰু কৰিবও। যজমান সকলেও শ্ৰদ্ধাদিত দুয়ো শ্ৰেণীৰ ব্ৰাহ্মণ নিমন্ত্ৰণ কৰি নি নিজঘৰত চন্দ্ৰ, সূৰ্য্য উদয় হোৱা বুলি অনুভৱ কৰে। সামান্য স্বাৰ্থৰ বাবে দুয়ো শ্ৰেণী ব্ৰাহ্মণে যাতে কোনেও কাৰো অপপ্ৰচাৰ নকৰে তাকে আশা কৰিছোঁ।

১৯৪৬ চনৰ জানুৱাৰী মাহত বাৰাণসীত পণ্ডিত মদন মোহন মালব্যৰ সভাপতিত্বত বহা “নিখিল ভাৰতীয় ব্ৰাহ্মণ মহাসভাৰ” বিশেষ অধিবেশনত, সৰ্বসন্মতি ক্ৰমে গ্ৰহণ কৰা প্ৰস্তাৱ যোগে স্তম্ভেচ্ছা আৰু ঐকাৰ বাবে সকলো ব্ৰাহ্মণ শ্ৰেণী আৰু শাখাৰ মাজত ভেদভাৱ পৰিহাৰ কৰি আন্তঃবিবাহৰ দ্বাৰা সকলো ব্ৰাহ্মণ এক হোৱাটো কামনা কৰা হৈছিল। হিন্দু ধৰ্মৰ বিশেষত্ব হৈছে এক হোৱাটো কামনা কৰা হৈছিল। হিন্দু ধৰ্মৰ বিশেষত্ব হৈছে ভাল গুণ শুহি লোৱা শক্তি আৰু বেয়া গুণ পৰিত্যাগৰ শক্তি। ইয়াত গোড়ামী নাই। ধৰ্ম এক প্ৰকাৰ জীৱন নিৰ্বাহৰ পদ্ধতি বিশেষ। মোৰ বিশ্বাস নৱা হিন্দু ধৰ্মৰ উন্মেষ আৰম্ভ হৈছে। হিন্দু ধৰ্ম আৰু হিন্দু সমাজ সনাতন, ই বিভিন্ন সময়ত হোৱা বিভিন্ন সংঘৰ্ষৰ মাজতো জীয়াই থাকিব পাৰিছে। আৰ্য্য সমাজ আৰু সংস্কৃতি যুগে যুগে পৰিশোধিত হৈ আহিছে। পুণা ভূমি ভাৰতত কিছুমান ধৰ্মশাস্ত্ৰক শক্তিয়ে আমাৰ ঐকা, প্ৰীতি উৎকৰ্ষ আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতিত প্ৰতিবন্ধক হৈ আহিছে আৰু বৰ্তমানকো ই কলুষিত কৰিবলৈ ধৰিছে নতুন পুৰুষ আৰু যি সকলে ভৱিষ্যতৰ প্ৰগতি সম্পৰ্কে আত্মবিশ্বাস সেই সকলে প্ৰাণীৰ লেখা নোচোৱাকৈ চকুমুদি থাকিব নোৱাৰে। মই সৰ্বসন্মতিকৰণে কামনা কৰোঁ সকলোকে অনুৰোধ জনাওঁ, ব্যক্তিগত বিদ্বেষ ত্যাগ কৰি সুখ শান্তি সমৃদ্ধি আৰু জাতীয় ঐকাৰ বাবে যত্নবান হবলৈ।

আশাকৰো পৱিত্ৰ ভাৰতবৰ্ষই বৰ্তমানৰ যুক্তিহীন আৰু অস্থায়ী
পৰিবেশ পৰিত্যাগ কৰি পুনৰ দীপ্তিমান হৈ পৃথিবীক নতুন
পথৰ সন্ধান দিব।

ওঁ শান্তি! ওঁ শান্তি!! ওঁ শান্তি!!!

—অন্ত—

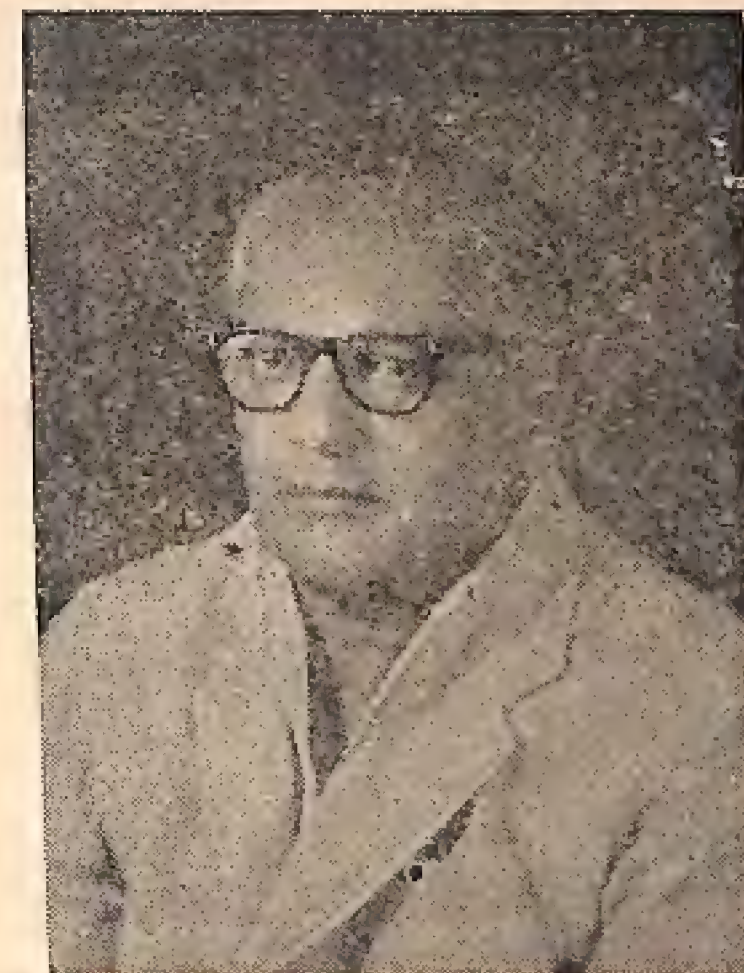
নবীন বৰদলৈ

গোপীনাথ বৰদলৈ

নলিনী বালী দেৱী

ডাঃ হিতেন্দ্ৰ কুমাৰ বৰুৱা

ଅନ୍ଧ ମଣ୍ଡଳୀ

- ୧) Background of Assamese culture (1948)
R. M. Nath
- ୨) Hindu caste and Sects—T.N. Bhattacharya
- ୩) The Account of Assam—Hamilton
- ୪) Hindu Worlds—Benzamin Walkar
- ୫) Indian Antiquary—D. Bhandarkar
- ୬) History and culture of the Indian People
- ୭) Social History of Kamrup—N. N. Basu
- ୮) Early History of Kamrupa—K. L. Barua
- ୯) Glories of India on Indian civilization—
Dr. Acharya
- ୧୦) History of Dharmasastra—P. V. Kane
- ୧୧) India of the age of Brahmins—
Dr. Jogiraj Basu
- ୧୨) The History of Indian Literature—
Albrecht Weber
- ୧୩) A History of Sanskrit Literature—
A. Berriedale Keith
- ୧୪) Studies in the Up-purans. Dr. S. C. Hazra

- ১৫) Cambridge History of India—
J. N. Farquhar
- ১৬) Encyclopaedia of Religion & Ethics vol. x
- ১৭) Sanskrit Literature—Macdonell.
- ১৮) Essays Analytical, Critical and Philological in the Preface of Vishnu Puran
- ১৯) হৰকান্ত বৰুৱা সদৰামীনৰ অসম বুৰঞ্জীত ডঃ সূৰ্য্য
কুমাৰ ভূঞাৰ ভূমিকা
- ২০) শ্ৰীশ্ৰীবংশী গোপাল—ডঃ মহেশ্বৰ নেওগ
- ২১) শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰ দেৱ—ডঃ মহেশ্বৰ নেওগ
- ২২) অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা—ডঃ মহেশ্বৰ নেওগ
- ২৩) সদৰামীনৰ আত্মজীৱনী—হৰকান্ত বৰুৱা সদৰামীন
- ২৪) অসম বুৰঞ্জী—হৰকান্ত বৰুৱা সদৰামীন
- ২৫) জাতিভেদ—ক্ষিতি মোহন সেন
- ২৬) হৰিহৰ আতাৰ চৰিত—কবিৰাজ মিশ্ৰ (অপ্রকাশিত)
- ২৭) কথাগুৰু চৰিত—উপেন্দ্ৰ লেখাৰু সম্পাদিত
- ২৮) আহোম ৰজাৰ হিন্দু ধৰ্ম গ্ৰহণ—শ্ৰীসৰ্বানন্দ ৰাজকুমাৰ
- ২৯) যুৰোপত অসমৰ জ্যোতিষ সূত্ৰ—ডঃ সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা
- ৩০) জাতি চন্দ্ৰিকা—অনন্ত নাৰায়ণ দেৱ গোস্বামী
- ৩১) সাতসৰী অসম বুৰঞ্জী—ডঃ সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা
- ৩২) ভাগৱত গীতা=সংকলক—ডঃ সৰ্ব পল্লী ৰাধা কৃষ্ণণ
(ইংৰাজী)
- ৩৩) ব্ৰাহ্মণ সংহিতা—কাশী নাথ দেৱ শৰ্ম্মা সিদ্ধান্ত ৰত্ন
- ৩৪) গ্ৰহবিপ্লৱ ইতিহাস—পণ্ডিত ৰাধাবল্লভ শ্বৰ্ম্মা ব্যাকৰণ
জ্যোতিষ্তীৰ্থ
- ৩৫) অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিবৃত্ত—ডঃ সত্যেন্দ্ৰ নাথ গোস্বামী

- ৩৬) মঙ্গলদৈৰ বুৰঞ্জী—পণ্ডিত দীনেশ্বৰ শৰ্ম্মা
- ৩৭) দীপিকা ছন্দ—পুৰুষোত্তম গজপতি
- ৩৮) বুৰঞ্জী বিবেক ৰত্ন—মণিৰাম দেৱান
- ৩৯) আসাম বুৰঞ্জী—আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন
- ৪০) মহাপুৰুষ শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱ আৰু শ্ৰীমাধৱ দেৱ—
লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা
- ৪১) ব্ৰাহ্মণ সাৰ—হৰিনাথ শৰ্ম্মা
- ৪২) গণক অৰঙ্গিনী
- ৪৩) হৰগৌৰী সংবাদ তন্ত্ৰ
- ৪৪) সৰ্ব্বযোগ জ্যোতিষ তন্ত্ৰ সাৰ
- ৪৫) বৃহদৰ্শ্মপুৰাণ
- ৪৬) কীৰ্ত্তন—শ্ৰী শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱ ।
- ৪৭) শ্ৰীমদ্ভাগৱৎ
- ৪৮) চৈতন্য অমূল্য ৰত্ন
- ৪৯) মনুসংহিতা
- ৫০) সূৰ্য্য সিদ্ধান্ত
- ৫১) মহাপুৰুষ শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱ আৰু শ্ৰীমাধৱ দেৱ চৰিত—
দৈত্যাৰি ঠাকুৰ
- ৫২) অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীৰ পাতনি—ডিম্বেশ্বৰ নেওগ
- ৫৩) দৰং ৰাজবংশাৱলী—সূৰ্য্য ঋড়ি দৈৱজ্ঞ
- ৫৪) অৰ্থনৈতিক স্বাধীনতা আৰু অসমৰ যুৱক—(প্ৰৱন্ধ)
ৰোহিত শইকীয়া
- ৫৫) —অসমীয়া সাহিত্য—হেম বৰুৱা
- ৫৬) ঔপন্যাসিক ৰজনী কান্ত বৰদলৈ—অসম সাহিত্য সভা
- ৬৭) স্মৃতিতীৰ্থ (নবীন চন্দ্ৰ বৰদলৈ জীৱনী)—
শ্ৰীমলিনী বাল্য দেৱী

- ৩) মায়া মৰা সত্ৰ সকলৰ বিষয়ে
- ৪) বুৰঞ্জীৰ অপলাপ
- ৫) শ্ৰীশ্ৰীভট্টদেৱ
- ৬) ডিব্ৰুগড় অঞ্চলৰ জয়পুৰ মৌজাৰ সীতাকুণ্ড দৰ্শন
- ৭) শদিয়া ৰাজ্যৰ পুৰণি তত্ত্ব
- ৮) ডিব্ৰুগড়ৰ আইথান
- ৯) প্ৰথম চুতীয়া সন্মিলনৰ প্ৰথম অধিবেশনৰ সভাপতিৰ ভাষণ (১৯২৫)
- ১০) দক্ষিণ পাট সত্ৰৰ ৬নবদেৱ সত্ৰাধিকাৰ
- ১১) অসম সাহিত্য সভাৰ নগাওঁ অধিবেশনৰ সভাপতিৰ ভাষণ—(১৯২৫)
- ১২) শৰীৰ তত্ত্ব
- ১৩) চেতন প্ৰাণী আৰু উদ্ভিদৰ পাৰ্থক্য কি?
- ১৪) বক্তাহাবী পাদপ
- ১৫) মনোবিজ্ঞান
- ১৬) প্ৰাণৰ স্পন্দন (১৯৩০)
- ১৭) অসমত উপন্যাসৰ সঁজুলি
- ১৮) অসমীয়ানীৰ সাজ-পাৰ
- ১৯) আত্ম-জীৱন চৰিত
- ২০) মোৰ জীৱনৰ অভিজ্ঞতা
- ২১) মোৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ অতীত কাহিনী
- ২২) পুৰী ভ্ৰমণ
- ২৩) ডাঙৰী কছাৰী সন্মিলনত দিয়া ভাষণ (অপ্ৰকাশিত)
- ২৪) বৰদৈচিলালৈ
- ২৫) Religion of the Miris ;—E. A. Gait ৰ অনুবোধত ১৮৯৪ চনত লিখা টোকা

- ২৬) The Potteries of Assam—E. A. Gait ৰ অনুবোধত লিখা টোকা (১৮৯৪)
- ২৭) The weaving industry of Assam—গোৱাল-পাৰাত মিঃ চেমন চাহাবৰ অনুবোধত ১৮৯৪ চনত লিখা টোকা
- ২৮) The Chutias of Assam—কৰ্নেল গডৰ্ন চাহাবৰ অনুবোধত ১৯০৯ চনত লিখা টোকা।
- (গ) ধেমেলীয়া ৰচনা সম্ভাৰ, ভোলাই শৰ্ম্মাৰ নামত
  - ১) মই স্বাধীন নে? (১৯৩৪)
  - ২) আত্ম বিনোদক থিয়েটাৰৰ দল
  - ৩) চেন্‌চাচ-পিয়ল
  - ৪) নগৰ সংকীৰ্ত্তন
  - ৫) শ্ৰীভোলাই শৰ্ম্মাৰ ভাৱ প্ৰৱণতা
- (ঘ) গল্প সম্ভাৰ
  - ১) গা ধন (১৯৩১)
  - ২) প্ৰেমৰ উপাসক (১৯৩২)
  - ৩) সৌন্দৰ্য্যৰ উপাসক (১৯৩২)
  - (ঙ) কবিতা
    - ১) মানব প্ৰতি আক্ৰমণৰ গীত

পৰিশিষ্ট (খ)

অসমৰ শ্ৰেষ্ঠতম মহিলা কবি পদ্মশ্ৰী নলিনী বাল। দেবী
আৰু তেখেতৰ ৰচনাৱলী

১৮৯৮ চনৰ ২৩ মাৰ্চত জন্ম লাভ কৰা কৰ্মবীৰ নবীন চন্দ্ৰ বৰদলৈৰ কন্যা পদ্মশ্ৰী নলিনী বাল। দেবীৰ শিৱসাগৰৰ নিত্যা-
নন্দ চতুৰ্বেদীৰ (নিতাইৰ ঘৰ) বংশজাত চাংকাকতী বংশত বিবাহ
হয়। কাব্য চৰ্চ্চা আৰু সমাজ সেৱা কৰি তিনিফুৰি চৌদ্ধ বছৰত
ভৰি দিয়া কবিয়ে দহ বছৰৰ পৰাই কবিতা ৰচনা কৰে আৰু
তাৰ স্বীকৃতি হিচাবে ১৯৫৮ চনত সৰ্বভাৰতীয় পদ্মশ্ৰী উপাধি,
সেই বছৰতে সংস্কৃত সঞ্জীৱনী সভাৰ পৰা কাব্য ভাৰতী উপাধি
পায়। ১৯৬৪ চনত দিল্লীত সৰ্বভাৰতীয় কবি সন্মিলনীৰ সভানেত্ৰী,
১৯৫৮ চনত সৰ্বভাৰতীয় কবি সন্মিলনত অসমৰ কবি প্ৰতিনিধি
স্বৰূপে অসমীয়া কবিতা পাঠ কৰে। তেখেতে, অসম সাহিত্য
সভাৰ ত্ৰয়োবিংশ যোৰহাট অধিবেশন, অসম প্ৰাদেশিক মহিলা
সমিতিৰ নগাওঁ অধিবেশন, শঙ্কৰদেৱ পঞ্চশত বাৰ্ষিকী যোৰহাট
অধিবেশন (তৃতীয় দিনৰ) আৰু সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্মিলনৰ কৃষ্টি
সভাৰ গোলাঘাট অধিবেশনত সভানেত্ৰীত্ব কৰে। সৰ্বভাৰতীয়
সাহিত্য একাডেমীৰ পুৰস্কাৰ তেখেতে ১৯৬৮ চনত লাভ কৰে।

প্ৰকাশিত পুথি সমূহ

(ক) কবিতা

- ১) সন্ধিয়াৰ সূৰ (১৯২৮) কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ বি, এৰ
পাঠ্য।
- ২) সপোনৰ সূৰ (১৯৪৭) গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ
বি, এ, ব পাঠ্য।
- ৩) পৰশ মনি (১৯৫৫) গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ বি, এ, ব
পাঠ্য।

৪) যুগদেৱতা (১৯৫৮)

৫) জাগৃতি (১৯৬৩)

৬) অলকানন্দা (১৯৫৮) সাহিত্য একাডেমীৰ দ্বাৰা পুৰস্কৃত
(খ) জীৱনী সাহিত্য

৭) স্মৃতিতৰ্থ (১৯৪৮) কৰ্মবীৰ নবীন চন্দ্ৰ বৰদলৈৰ জীৱনী
আৰু স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সোঁৱৰণী

৮) বিশ্বদীপা (১৯৫৬) মহীয়সী নাৰী জীৱনী

৯) সৰ্দাৰ বল্লভ ভাই পেটেল (১৯৬৬) জীৱনী

১০) এৰি অহা দিনবোৰৰ সপোন সোৱৰণ (১৯৭২) জীৱন
সোঁৱৰণ (প্ৰকাশৰ পথত)

(গ) ধৰ্ম্মতত্ত্ব

১১) শান্তি পথ (১৯৭১) আধ্যাত্মিক প্ৰৱন্ধাৱলী

(ঘ) শিশু নাটিকা

১২) পাৰিজাতৰ অভিষেক

১৩) প্ৰহ্লাদ

১৪) মীৰা ৰান্ন

(ঙ) অপ্ৰকাশিত পুথি সমূহ

১৫) কবিতা মন্দাকিনী

১৬) ৰূপৰেখা—নৃত্যালেখা

১৭) মেঘদূত কাব্যৰ অসমীয়া ভাঙনী

১৮) মহামানৱ (কবিতা)

১৯) কবি সোৱৰণ (কবিতা)

২০) মানস তীৰ্থ (প্ৰৱন্ধ আৰু ভাষণ সমূহ)

(চ) ইংৰাজীত

২১) সন্ধিয়া সূৰৰ ইংৰাজী ভাঙনী (প্ৰকাশিত)

পৰিশিষ্ট (গ)

অসম সাহিত্য সভাৰ ভুল স্বীকাৰ

জাজী দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ সমাজৰ সম্পাদকলৈ দিয়া চিঠিৰ
প্ৰতিলিপি।

অসম সাহিত্য সভা

সভাপতি শ্ৰীউপেন্দ্ৰ চন্দ্ৰ লেথাক

উপ-সভাপতি শ্ৰীপৰাগ চলিহা

প্ৰধান সম্পাদক—শ্ৰীযতীন্দ্ৰ নাথ গোস্বামী

কোষাধ্যক্ষ—ডঃ নবীন বৰদলৈ

ক্ৰমাঙ্ক—৪২/৭০

শ্ৰীফটিক চন্দ্ৰ শৰ্ম্মা বৰুৱা

সম্পাদক, জাজী দৈৱজ্ঞ ব্ৰাহ্মণ সমাজ

বামুণ পুখুৰী

ঘাই কাৰ্যালয় :

চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন

যোৰহাট—১

ফোন—৩৭৬

গুৱাহাটী কাৰ্যালয় :

ভাগৱতী প্ৰসাদ বৰুৱা ভৱন

গুৱাহাটী—১

ফোন—৪৭৭৬

দিনাঙ্ক—১০।৪।৭০

বিষয় :

অসমীয়া সংস্কৃতি আৰু আহোম যুগৰ অসমীয়া

নিবেদন,

আপোনাৰ ৬।৪।৭০ তাৰিখৰ চিঠি পালোঁ। অসম সাহিত্য
সভাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত 'অসমীয়া সংস্কৃতি' পুথিৰ ডঃ প্ৰতাপ
চৌধুৰীৰ প্ৰাক-আহোম যুগৰ অসমীয়া সমাজ শীৰ্ষক প্ৰৱন্ধই
আপোনালোকৰ মনত দুখ দিয়াৰ কাৰণে বেজাৰ পাইছো। সাহিত্য
সভাই কোনো ধৰ্ম বা সম্প্ৰদায়ৰ বিষয়ে আক্ৰোশ মূলক ভাব
পোষণ নকৰে। আপোনালোকে যিখিনি কথা দেখুৱাইছে সেই-
খিনি ডঃ চৌধুৰীয়ে ৩০।৯।৬৯ তাৰিখৰ চিঠিত মানি লৈছে বুলি
কৈছে। তেখেতেই সাহিত্য সভাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত গ্ৰন্থবো প্ৰৱন্ধ
লিখক। গতিকে, এই কথাখিনি সাহিত্য সভাই ২য় তাঙৰণ
উলিয়াওতে মনত ৰাখিব, সম্প্ৰতি ১ম তাঙৰণৰ কিতাপ শেষ
হৈছে। সেই কাৰণে ২য় তাঙৰণ ছপা কৰিবৰ সময়ত উপযুক্ত
শুদ্ধৰণী কৰা হব।

আশাকৰো এই পত্ৰই সকলো বাদ বিপদ দূৰ কৰিব। ইতি

শ্ৰীযতীন্দ্ৰ নাথ গোস্বামী

প্ৰধান সম্পাদক, অসম সাহিত্য সভা

পৰিশিষ্ট (ঘ)

ডঃ পি, চি, চৌধুৰীৰ ভুল স্বীকাৰ

[ডঃ চৌধুৰীয়ে “The History of Civilisation of the people of Assam” নামৰ গবেষণামূলক গ্ৰন্থ লিখি লণ্ডন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা ডাক্তৰেট উপাধী পায়। ডঃ চৌধুৰীয়ে অসমৰ দৈৱজ্ঞ বা গণকৰ সম্পৰ্কে লিখা কথা খিনি ভুল বুলি স্বীকাৰ কৰিছে। তেওঁ দৈৱজ্ঞ বা গণক জাতি ব্ৰাহ্মণ ভিন্ন অন্য জাতি বুলি নিৰ্দেশ কৰিছিল।]

(True copy)

Government of Assam

Gauhati

Assam

Date 30.9.69

Dr. P C. Chaudhury. M. A. Ph. D (London)
Director, Historical & Antiquarian Studies

ডিও নং ২৫১২৮৭৭ পি ২১

প্ৰিয় শৰ্মা বৰুৱা ডাঙৰীয়া,

আপোনাৰ ২২ ৯৬৯ তাৰিখৰ চিঠি পালো। কি ভুল পাইছে, মই বুজিছো, আগতে আঙুলীয়াই দিয়া হলে কিতাপখনৰ ২য় তাঙৰণতে শুধৰণী দিলোহেঁতেন। ওয় তাঙৰণতে সকলো কথাৰ শুধৰণী দিম বুলি আশ্বাস দিলোঁ। অনিচ্ছা স্বত্তেও কিবা মনত দুখ দিয়াৰ কাৰণে ময়ো নিজেই বেয়া পাইছো।

মোৰ কিতাপখনত আমাৰ ঐতিহ্য বহুলকৈ প্ৰচাৰ কৰাৰ কাৰণেহে যত্ন কৰিছিলো। আসোৱাহ বৈ যোৱা একো আচৰিত নহয়। গতিকে এতিয়ালৈ একো বেয়া ভাব ধৰি থাকিব নেলাগে। এয়ে মোৰ অনুৰোধ। ইতি

ভৱদীয় —

শ্ৰীপ্ৰতাপ চন্দ্ৰ চৌধুৰী

To
Sri Phatik Ch. Sarma Baruah
P. O. Bamunpukhuri
Jhanji (Dist—Sibsagar)